

POROTA

•

Ivan Klíma

Hledáte místo, kde...

... můžete celý den studovat nebo pracovat?

... seženete knížku pro zábavu, do školy, k poučení?

... stahujete e-knihy, posloucháte hudbu, tisknete 3D?

... osobně potkáte české i světové autory?

... můžete zajít na koncert, filmy artové i 3D?

Právě jste ho našli!

Městská knihovna v Praze

43 poboček, **3** pojízdné knihovny, **4 000** akcí ročně,
2 000 000 dokumentů, **60** Kč za registraci

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.e-knihovna.cz

www.facebook.com/knihovna

Porota
Hra o dvou dílech
Ivan Klíma

Znění tohoto textu vychází z díla [Porota](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Dilia v Praze v roce 1968. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

§

Text díla (Ivan Klíma: Porota), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uveďte autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 11. 6. 2021.

OBSAH

OSOBY.....	6
PRVNÍ DĚJSTVÍ	7
DRUHÉ DĚJSTVÍ	45

OSOBY

PŘEDSEDA

ŽALOBCE

OBHÁJCE

ARCHIVÁŘ

INŽENÝR

KAPITÁN

MLÉKAŘKA

HOLIČ

VELITEL

ČLENOVÉ VĚZEŇSKÉ STRÁŽE

PRVNÍ DĚJSTVÍ

Soudní síň. Lavice pro obžalovaného, místo pro SOUDCE, ŽALOBCE a OBHÁJCE. Lavice poroty. Na jedné ze stěn (anebo na stojanu) visí několik velkých fotografií domku, v němž došlo k vraždě. Na stolku leží zabalená v igelitu kovová tyč a rýč. V místnosti stojí i několik židlí. V rohu věšák. Okna. Za nimi by měla být patrna vysoká a šerá zed' bez oken.

PŘESEDÁ (*ze tmy síně se vyloupne jen jeho tvář a ruka, jež zůstávají osvětleny*): Závěrečné slovo se nyní uděluje panu státnímu žalobci.

ŽALOBCE (*jeho postava je osamoceně vytržena z naprosté tmy*): Občanko a občané porotci, znám vaše pobouření, které jenom ztělesňuje pobouření celé naší veřejnosti. Co mi tedy zbývá než se předem omluvit, že váš již tak zjitřený cit budu muset ještě jednou drásat? Jak jste jistě s rozhořčením a spravedlivým hněvem zaznamenali, dne osmého října letošního roku, roku, na nějž můžeme být jinak právem hrdi, ve večerních hodinách zavedl obžalovaný Eduard Ferdinand svoji snoubenku Elišku Hechtovou do vlastního domu na kraji osady Jedličná. Obžalovaný zvolil k tomu chvíli, kdy podle mínění mnoha svědků jeho snoubenka seděla ve vlaku, který ji měl odvézt ze stanice Nový Dvůr, jak jste jistě zaznamenali, občané porotci, zcela opačným směrem než k místu zamýšlené vraždy. Ve dvacet tři hodiny dvanáct minut, když dva svědkové, pánové Petr Ambrož a Josef Leopold – kráčeli kolem domku obžalovaného, zaslechli zevnitř výkřik o pomoc a tlumené chroptění. Následovalo, jak jste měli možnost s pobouřením

vyslechnout, několik tupých úderů. Když se oběma mužům podařilo vniknout do domu, přesvědčili se, o čem nikdo z vás už nemůže pochybovat, že se stali svědky chladnokrevného zločinu. Co zbývá dodat, občanko a občané porotci? Železná tyč, kterou obžalovaný vykonal svůj odporný čin (*ukáže na tyč zabalenou v igelitu*), vám byla i s otisky prstů předložena. Vyšetřování pak nelítostně odhalilo ještě řadu dalších důkazů. Táži se obžalovaného, zda může popřít to, že v brambořišti nedaleko jeho domku byla odhalena hluboká a čerstvě vykopaná jáma velikosti lidského těla, kterou, jak nikdo ani na okamžik nepochybuje, si on sám připravil k ukrytí mrtvoly Elišky Hechtové? A táži se vás, obžalovaný (*světlo osvítí prázdné místo*), co bylo objeveno na rýči, ukrytém ve vaší kůlně? (*Pauza.*) Hlína! (*Pauza.*) Hlína, neklamně pocházející z té jámy, která byla, jak zajisté nikdo z přítomných nepochybuje, připravena k ukrytí úkladně a bestiálně zavražděné oběti! Vážená občanko porotkyně, vážení porotci, táži se vás, smíme být slepí k tak nepochybným důkazům? Jsem si jist, že odpovíte: nesmíme! Smíme váhat tam, kde zločinec nezaváhal? Nepochybují, že odpovíte: Nesmíme! A smíme snad mít slitování s tím, kdo se nedovedl slitovat nad něžným dívčím životem, tak předčasně zmařeným ve svém rozletu? (*Přehodí si list.*) Jak jste jistě s rozhořčením a spravedlivým hněvem zaznamenali, bylo to právě osmého října letošního roku, roku, na nějž můžeme být jinak právem... (*Zarazí se, vzhledne od papíru.*) Nesmíme! Jsem si jist, že jako zosobnění naší spravedlnosti na otázku o vině odpovíte: (*Vykřikne.*) Ano, vinen! A za to nechť ho stihne velezasloužený trest. (*Dočte, aniž vzhledne, posadí se.*)

PŘEDSEDA: Děkuji panu žalobci. A obhajoba? Slovo má nyní obhajoba.

OBHÁJCE: Vážený soude, vážená poroto, jsem obhájcem ve věcech trestních už dvacet let a mohu říci, že za tu dobu jsem zažil různé změny v řádu trestním i jiném a mnoho událostí, které se vryly do mé paměti jako hroty. Ale pouze jedinkrát, vážený soude, vážená poroto, to podtrhuji, jedinkrát se mi v mé praxi přihodilo, že obžalovaný v závěrečný den přelíčení nebyl předveden. Tento případ bohužel...

PŘEDSEDA: Pane doktore...

OBHÁJCE: Pane předsedo, obávám se, že tento případ může souviset...

PŘEDSEDA: Soud nesdílí vaše obavy!

OBHÁJCE (*se ukloní*): Vážený soude, vážená poroto! Měl jsem v úmyslu obrátit pozornost soudu i vážené poroty na to, že můj klient nikdy nezměnil svoji výpověď. Neboť podle ní onoho osudného večera se se svou snoubenkou nesetkal, naopak ulehl krátce před desátou hodinou večerní sám ve svém bytě. Unaven, neboť odpoledne pracoval mnoho na zahradě, usnul ihned. Vzbudily ho až hodinu před půlnocí rány na dveře. Cestou ke dveřím spatřil to, co nedovedl nikdy ani pochopit, ani vysvětlit. Tuto strašlivou tyč a ještě strašlivější bezduché tělo ženy, kterou nade všechny pochybnosti miloval. Vážený soude, vážená poroto, chtěl jsem podat svoje vysvětlení zdánlivě nevysvětlitelných událostí. Chtěl jsem poukázat na jiné podivné skutečnosti. Tři z našich svědků, svědků obhajoby, přece potvrdili, že obžalovaný byl onoho večera ještě o deváté hodině deseti minutách sám ve svém bytě! Chtěl jsem znovu upozornit soud i váženou porotu, že obžalovaný tedy nemohl být přítomen na železniční stanici Nový Dvůr, vzdálené téměř

padesát kilometrů od jeho domova. A zvláště tam nemohl být deset minut před devátou, kdy jeho snoubenka byla spatřena, jak nasedá do vlaku, který odjížděl, to připustila i obžaloba, zcela opačným směrem. Chtěl jsem vznést otázku, jak se tedy Eliška Hechtová mohla objevit v domě mého klienta? Přijela sama? Nebo byla přivezena v onom černém autě, které spatřil jeden ze svědků žaloby hodinu před půlnocí přijíždět ulicí, v níž žil můj klient? Ale kdo ji tedy přivezl? A přivezl ji ještě živou?

ŽALOBCE (*vyskakuje*): Protestuji, pane předsedo!

OBHÁJCE (*rychle*): Měl jsem v úmyslu upozornit vážený soud i váženou porotu na to vše, ale neučiním to. Neboť tím bych uvedl v pochybnost vlastní protest, který tímto vznáším. Vážený soude! Protestuji, protestuji, že líčení bylo vůbec znovu zahájeno bez přítomnosti mého klienta. Kategoricky žádám, aby jednání bylo okamžitě přerušeno. (*Sedá si.*)

PŘEDSEDA: Děkuji panu obhájci za jeho závěrečné slovo.

OBHÁJCE (*vyskakuje*): Pane předsedo, nepřednesl jsem závěrečné slovo! Podal jsem protest!

PŘEDSEDA: Soud se netají svým politováním i údivem nad tím, že se obžalovaný nedostavil. Soud však ve snaze naplnit míru nezaujatosti učiní vše pro to, aby závěrečná řeč obžaloby byla obviněnému doručena.

OBHÁJCE: Ale pane předsedo...

PŘEDSEDA: Protest obhajoby se zamítá.

OBHÁJCE: Pane předsedo, pak mi tedy nezbývá (*sbírá své spisy, odchází ze svého místa k věšáku*), než abych na znamení protestu (*bere si chvatně kabát a klobouk*) opustil tuto síň!

PŘESEDÁ: Prosím, pane doktore. Je to vaše právo!

OBHÁJCE se ukloní, vyjde.

PŘESEDÁ: Tímto se tedy uzavírá průvodní líčení. Bude nyní na vás, občanko a občané porotci, abyste se vši nestranností rozhodli o vině obžalovaného! Není vám zajisté třeba zdůrazňovat, že oči naší veřejnosti se upírají na vás. Že osud obžalovaného je nyní vložen do vašich rukou. Že co víc – i odkaz nebohé zavražděné je nyní vložen do rukou vás šesti. Že co nejvíce i naše jediná nedělitelná a čistá spravedlnost je do nich vložena...

Scéna se rozsvětluje, v lavici sedí pět porotců, naslouchají bedlivě, MLÉKAŘKA si dokonce cosi znamená do ušpiněného notesu.

Až z nich vyjde, může být zmarněna, anebo naopak, jak říkáme my juristé, zbásněna.

ARCHIVÁŘ se hlásí.

PŘESEDÁ (*si všimne ARCHIVÁŘE*): Prosím – přejete si něco?

ARCHIVÁŘ: Pane předsedo, dovoluji si upozornit. Není nás šest.

PŘESEDÁ (*unesen*): Prvně v dějinách naší spravedlnosti byl ustaven sbor tak početný a tak nezávislý, a jak soud doufá, i tak nezaujatý, aby zvážil podobný zločin. Oči světa jsou pozorně upřeny do těchto míst.

HOLIČ se hlásí.

PŘESEDÁ: Prosím.

HOLIČ: Jestli jsem dobře rozuměl, pan žalobce navrhoval, tedy ono to člověku ani nechce z huby, ale tenhle ten – provaz?

PŘESEDÁ: Porota byla pečlivě vybrána z lidí zcela nezaujatých a bezúhonných. Soud nepochybuje, že její výrok bude nejen odpovědný, ale také jednomyslný.

INŽENÝR: A proč vlastně nebyl obžalovaný předveden?

MLÉKAŘKA: Co když je nemocný? Vždyť *(zarazí se)* lidi se mě budou ptát, co on nakonec řek, jestli se přece jen přiznal!

ARCHIVÁŘ: Pane předsedo, dovoluji, abych upozornil, že nás není šest.

PŘESEDÁ: Spravedlnost je tedy vlastně poprvé vložena do tak mnoha rukou. Soud nemůže zakrýt, že to učinil s jistými obavami. Zároveň však vás chci ujistit: soud věří, že porota vybraná z občanů tak bezúhonných a tak nezaujatých nezklame důvěru veřejnosti.

KAPITÁN: Pane předsedo, myslím, že mohu prohlásit jménem nás všech: nezaujatost je i náš cíl. A právě proto, pane předsedo, že snad mohly, zvláště po odchodu pana obhájce, vzniknout i pochyby, každý z nás přijal vaše ujištění s úlevou. *(Rozhlédne se po ostatních, jako by čekal jejich souhlas.)*

HOLIČ: A mám tomu tedy rozumět tak, pane předsedo, že oči veřejnosti jsou teď upřeny na nás, tedy i na mě?

PŘEDSEDA: Ovšem, ovšem, občane porotce.

HOLIČ: Totiž to je právě ono, pane předsedo. Co kdyby celá veřejnost byla tak trochu udivená, že v takovýhle chvíli se obžalovaný někam zaběh? Já bych rád zdůraznil, že tahle moje obava je nesená jen samýma nejlepšíma úmyslami.

INŽENÝR a ARCHIVÁŘ se hlásí.

PŘEDSEDA: Prosím, vy, občane porotce.

INŽENÝR: Mají členové poroty právo podávat návrhy?

PŘEDSEDA: Pouze dotazy!

INŽENÝR (váhá): Já bych chtěl tedy obžalovanému položit otázku.

ŽALOBCE (vybuchne): Zdá se, že si nejste něčím jist, pane, pane porotce.

INŽENÝR: To se tak nedá říct.

ŽALOBCE: Nebo se vám řízení nejevilo dost přesvědčivým?

INŽENÝR: To jsem neřekl. Žádal jsem jen, abych mohl obžalovanému položit otázku. Je-li možno.

ŽALOBCE: Vy snad pochybujete o tom, že by bylo možno?

INŽENÝR: Ale já... trvám na svém návrhu. Mohu svoji otázku položit obžalovanému třeba i ve věznici. *(Ukáže k oknu.)* Je to přece hned naproti.

PŘESEDÁ: Zdá se, že někteří porotci se příliš obírají situací, která vznikla bez zavinění soudu. Soud by vám rád připomněl, že všichni jsme ve službách jedné spravedlnosti. My i vy! Soud učinil vše pro to, abyste mohli podle svého svědomí zodpovědět otázku, která vám bude položena. Soud prohlašuje, že se i nyní vynasnaží učinit vše. Jsou ještě nějaké dotazy?

ARCHIVÁŘ se hlásí.

PŘESEDÁ: Soud může konstatovat, že dotazů již není. Průvodní líčení se tedy s konečnou platností uzavírá. Je nyní na vás, abyste zvážili vinu obžalovaného. Spravedlnost od této chvíle je vložena do vašich myslí a úst. Až rokování skončí, (*KAPITÁNOVI*) vy jako starší porotci laskavě stiskněte toto tlačítko zvonku. (*Povstává a odchází, za ním i ŽALOBCE.*)

ARCHIVÁŘ vstane první z lavice, jako by se chtěl za PŘESEDOU rozběhnout. Před zavřenými dveřmi se zarazí, dojde k oknu a zastaví se, obrácen zády k ostatním.

KAPITÁN: Tak já vás tedy, vážení, vyzývám... Každý tu má svobodně vyjádřit svůj názor.

Ticho.

Já bych taky jenom zdůraznil: nikdo by svoje poslání tady neměl brát na lehkou váhu. Dostalo se nám velké vymoženosti, ale také odpovědnosti. Celá veřejnost u nás a taky; já neváhám říct nejenom u nás, se na nás dívá. Jestli obstojíme a dáme příklad...

HOLIČ: A to máme jako rokovat? Ne že bych něco namítal, člověka taková věc zaujme a rád, jak tady říká pan kapitán, se k ní taky vyjádří, ale...

INŽENÝR (*ironicky*): Příjemná změna, co.

HOLIČ (*nepostřehne ironii*): No, změna by to byla! Ono třicet let stát za křeslem! Už vás to někdy omrzí!

INŽENÝR: Mně se od začátku zdálo, že sem chodíte spíš jako do kina.

KAPITÁN (*nabádavě*): Pane inženýre!

MLÉKAŘKA: A proč myslíte, že se nedostavil... On byl přece takový... připadal mi takový ochotný.

HOLIČ (*se uchichtne*): Ochotný. Vy jste dobrá. Vrah, a ochotný. I když já vám povídám: On to neudělal. Paní, já mám s lidma nějakou zkušenost, já je znám od toho důležitějšího konce, já poznám lháře na první pohled. A tenhle nelhal.

INŽENÝR: Ať lhal, nebo nelhal, proč ho tedy nepřivedli? Proč obhájce považoval za správné odejít? Proč tu nejsme všichni?

KAPITÁN: Počkejte, mladý muži, takhle nesmíte, takhle nesmíte! Pan obhájce přece protestoval proti tomu, že obžalovaný nebyl předveden. Když soud protest neuznal, proč o tom teď mluvit? Ale to, že obhájce odešel, to s vámi souhlasím... to souhlasím. To se nemělo stát. A že nejsme všichni, (*ARCHIVÁŘI*) to se mi taky nelíbí. Pro takové případy by mělo být vždycky pamatováno na náhradníka.

HOLIČ: Mně ten vousatý kluk, co dneska nepřišel, tady vůbec nechybí. Jak můžou takový děti jmenovat do poroty, to nechápu, jak můžou chtít, abychom pak se ctí obstáli!

KAPITÁN: Věk není měřítko... Tady jsme si všichni rovni. (*INŽENÝROVI.*) Když se tak na vás dívám...

INŽENÝR (*HOLIČI prudce*): Máte mezi námi starší (*pohlédne na ARCHIVÁŘE, který stojí stranou u okna*) a člověk od nich neslyšel za celou dobu ani slovo, co si vlastně myslí.

ARCHIVÁŘ se ani neohlédne.

INŽENÝR: Zatímco ten mladík si myslel! (*Prudce.*) Jemu se ten proces nezdál. A to je asi ten důvod, proč tu není.

KAPITÁN (*domlouvavě*): Pane inženýre, máme rokovat o obžalovaném, ne o porotcích.

INŽENÝR: Rozmlouval jsem mu to, ale teď se mi zdá, že měl pravdu!

KAPITÁN: Co tím chcete říct?

INŽENÝR: Že bych se nejradši viděl taky docela jinde, a hodně daleko.

ARCHIVÁŘ (*se náhle otočí od okna*): Proč?

INŽENÝR: Mám k tomu svoje důvody, pane!

ARCHIVÁŘ: Jaké?

INŽENÝR: Mně už se ten případ také nezdá. (*Líbezně.*) Nebo vám nevadí, že nepřivedli obžalovaného? A že člověku ani neodpovědí na otázku? Já mám rád ve věcech jasno!

ARCHIVÁŘ: Proč?

INŽENÝR (*vztekle*): Proč chcete vědět proč?

ARCHIVÁŘ: Rád bych pochopil, proč někdo chce mít hned na začátku jasno! (*Odvrátí se opět k oknu.*)

HOLIČ (*INŽENÝROVI*): Já se vám divím. My si musíme vážít, že jsme vlastně první na světě byli povolány k takový novotě, že jako my, obyčejný lidi, smíme rozhodovat o spravedlnosti.

ARCHIVÁŘ (*HOLIČI*): Novotě? No dovolte, to je...

HOLIČ (*urazeně*): Já říkám jen, co si myslím.

ARCHIVÁŘ: Jsou snad věci, které člověk musí vědět, a ne si je jen myslet, nemyslíte?

HOLIČ: Ale prosím vás... Vy chytáte za slovo, za slovo chytáte...

KAPITÁN (*přistoupí k INŽENÝROVI*): Poslyšte, když se tak na vás dívám... (*Zarazí se.*)

HOLIČ (*MLÉKAŘCE*): Paní, co to pořád píšete, co to píšete?

MLÉKAŘKA (*HOLIČI, polekaně*): Já, víte, abych potom věděla...

HOLIČ: Že jste si psala při líčení, ale teď... Co to píšete teď? Tohle já nemám rád, když si někdo zapisuje, co říkám.

MLÉKAŘKA (*sklapne notes a odloží je i s tužkou*): Já... já (*vzlykne*) vždycky na schůzi...

HOLIČ: Ale tady nejste na schůzi! Tady jste v porotě. A to něco, paní, znamená!

MLÉKAŘKA: Když ale já – copak já rozumím těm věcem tady? Já jsem ani nechtěla. To mě přemluvily ženský v krámě. Aspoň, prý, tam na ty pány nahoře někdo dohlídne. A náš táta taky povídá: Jenom pěkně běž, však ty se tam neztratíš, oni ti už páni poradějí, co máš říct, a jednou budeš moct povědět, co si myslíš!

INŽENÝR (*uštěpačně*): Páni poradějí... To by sem mohli dodávat rovnou porotce z plastelíny.

MLÉKAŘKA se rozpláče.

KAPITÁN: Mladý muži, já vás napomínám. Já vás napomínám! To si k dámě dovolovat nesmíte. Tady jsme si všichni rovni. V tom je právě ta vymoženost, že se obyčejný a prostý lidi můžou vyjádřit a pomáhat nastolit právo.

INŽENÝR (*zlostně*): Takovíhle mají hlasovat o životě lidí? (*Ironicky.*) To je tedy vymoženost.

MLÉKAŘKA (*bolestně*): Já... já... náhodou vím, co to je život. Já... přivedla na svět (*rozvzlyká se*), já dala život třem...

ARCHIVÁŘ stále stojí u okna a ani se nepohne.

HOLIČ (*vítězně, KAPITÁNOVI*): Tak tady to máte, tu vaši mládež. Jeden nepřijde a druhý uráží poctivé lidi. (*MLÉKAŘCE.*) Tohle jste si měla zapsat, paní!

KAPITÁN: Tak vážení, to by doopravdy nešlo. To bysme nikdy ne-
skončili.

INŽENÝR: Já odmítám rokovat. V tomhle spolku a za těchhle okol-
ností odmítám.

MLÉKAŘKA: Mě taky mrzí, že pan obžalovaný se nedostavil. Ale zase si myslím (*listuje v notesu*), když už nás sem povolali a když jde o tak důležitou věc (*nalezne v notesu, co hledala*), jak říkal pan předseda, celý svět pohlíží na náš malý sbor – jak obstojí, když prvně v dějinách se uskutečňuje odvěký sen lidstva – tak to musíme rozsoudit.

HOLIČ: Já bych se připojil tady k paní. To by se nakonec každý moh
vyhnout trestu. Prostě by si nepřišel!

INŽENÝR (*věcně*): Nebyl předveden!

HOLIČ: Vy chytáte za slovo, vy chytáte za slovo.

KAPITÁN: Tak vážení, vážení, já chápu – jsme trochu sklíčení odpo-
vědností. Ale někdo musí začít. (*Pauza.*) Dobře, já tedy vyslo-
vím svůj názor. (*Rozhlédne se a čeká.*) Já nemám co skrývat:
Byla to vražda ze žárlivosti, čekal na ni každý den, když šla do
práce, a kvůli tomu jezdil víc než hodinu vlakem.

HOLIČ (*horlivě přikyvuje během KAPITÁNOVY řeči*): Já se připojuju. Lidi jsou ze žárlivosti schopní... (*Mávně rukou.*) Já bych mohl vyprávět! Kdyby to šlo!

INŽENÝR jde poněkud váhavě k věšáku, zastaví se u něho, ještě naslouchá.

KAPITÁN: Svědci slyšeli, jak na ni křičel, když ji jednou doprovázel jiný muž. To znamená, že ztratil všechny zábrany. Obhajoba se snažila čarovat s časem. Příliš krátká doba a tak. Ale pro mě je důležité, že ho přistihli. Protože to ostatní se musí vysvětlit, jestli nevěříme na zázraky. Například takhle. (*Vytahuje z kapsy jízdní řád.*) Něco, co uniklo i obžalobě. Zde, prosím! Stanice Nový Dvůr. Dvacet padesát odjíždí vlak, do kterého spatří svědci nastupovat tu ubohou ženu. Ale o minutu později odjíždí vlak opačným směrem. K místu vraždy! Já tvrdím – vystoupila na opačné straně vagonu, nasedla do druhého vlaku a sama se rozjela za svým snoubencem, který ji pak hanebně...

INŽENÝR (*uštěpačně*): Ano. A předtím spolu vykopali na poli tu jámu.

KAPITÁN: Co tím chcete říct? Tohle není místo ani doba, abyste zlehčoval... (*Pochopí.*) Byli smluveni! A proto si tu jámu připravil. Ten už byl dávno odhodlán. Ale o to teď vůbec nejde! Ti dva svědci ho přistihli při činu, a to nemůže nikdo vyvrátit.

INŽENÝR si obléká kabát.

HOLIČ (*INŽENÝROVI*): Kam jdete, člověče, teď zrovna! Když je to nejzajímavější.

INŽENÝR: Domů.

ARCHIVÁŘ (*se otočí od okna*): Proč jste sem tedy vůbec chodil?

INŽENÝR (*vztekle*): Protože mě určili!

ARCHIVÁŘ: Mohl jste odmítnout.

INŽENÝR: A proč bych to dělal?

ARCHIVÁŘ: Tak proč teď chcete jít domů?

INŽENÝR: Co vy mi nedáte pokoj? Při přelícení jste skoro spal a teď si koukáte z okna. Taky se vás neptám, co tam vidíte.

ARCHIVÁŘ: Promiňte, snažím se vás jenom pochopit.

INŽENÝR: Mě nikdo chápat nemusí. Tady nejsem na lince důvěry.

KAPITÁN: Mladý muži, nerad bych vás znovu napomínal. My tady usilujeme nalézt pravdu a zajistit spravedlnost, a vy tady pořád osočujete.

INŽENÝR: Já chtěl taky usilovat. Ale teď vidím...

KAPITÁN (*se rozhodne, přistoupí k INŽENÝROVI*): Poslyšte, když se tak na vás dívám v tom klobouku... Neznáme my se odněkud? Už dávno! Tak před pěti lety. Se ženou. Jezdili jste na koni!

INŽENÝR: Před pěti lety jsem nebyl ženat. (*Sundá klobouk a schová jej za zády.*)

KAPITÁN: Nemusela to být vaše žena.

INŽENÝR: V životě jsem nejel na koni.

KAPITÁN: Moh to být třeba váš bratr.

INŽENÝR: Můj bratr je už patnáct let... *(zarazí se – upjatě)* to sem nepatří.

KAPITÁN: Promiňte, samozřejmě. Budeme pokračovat!

HOLIČ *(snaživě)*: Počkejte, to s tím koněm... mně se teď taky zdá...

INŽENÝR se k němu otočí zády.

ARCHIVÁŘ *(se odhodlá – INŽENÝROVI)*: Snad vás i chápu. Ale je třeba usilovat o spravedlnost i za takovýchto podmínek. Myslíte si, že jsem neváhal, než jsem přijal své určení tady? A od chvíle, kdy jsem prvně vstoupil do téhle síně, nemyslím na nic jiného. Totiž... nevím, už bohužel nezbývá čas, abych vysvětlil důvody, ale já... já jsem odpůrcem trestu smrti! Shledám-li, že obžalovaný je vinen, musím odpovědět: Ano, vinen. A tím vlastně způsobím smrt člověka. Tedy stanu se vrahem. *(Zamítavé gesto.)* Ne, na tom se nic nezmění tím, že to konám ve jménu veřejnosti.

KAPITÁN *(zoufale)*: Ještě tohle! Vážení, vážení, připozdívá se, lidi čekají na výrok! Tady se jedná o historické rozhodování, a vy zatím... A vy, vy *(INŽENÝROVI)*, sundejte si ten kabát!

ARCHIVÁŘ *(zaraženě)*: Promiňte. *(Otočí se opět k oknu.)* Asi se to nehodí.

MLÉKAŘKA (*kteřá od počátku sleduje ARCHIVÁŘE s nejvyšším soustředěním*): Ale to by bylo strašné! Vy myslíte? Já, když jsem se dívala na jeho ruce anebo někdy, když ke mně natočil takhle hlavu, takhle, on mi sám připomněl mého Pepu, a když jsem si představila, že ta hlava... (*zalkne se náhle téměř nenávistně*), ale proč to teda udělal? Copak takhle se chová mužskej? Můj Pepa nikdy, on nikdy ani zvířeti neublížil!

HOLIČ: Tohle jsou, pane doktore, všechno jen takový meditace. Já to znám z knížek, i když to obyčejně přeskakuju. Já říkám, nejdůležitější je vidět za vším člověka. Když to jde! A potom vždycky se ctí obstojíte.

INŽENÝR (*ARCHIVÁŘI*): Tak pokračujte, pane doktore. (*O KAPITÁNOVI.*) Tady vám nikdo nebude přikazovat, o čem máte mluvit.

ARCHIVÁŘ: Bojím se (*dívá se na hodinky*), už nám opravdu nezbývá čas. (*KAPITÁNOVI.*) Ale kdybyste tedy dovolil, jen okamžik. Je vám známo, paní a pánové, je vám známo, že v dějinách většina popravených byla nevinná? A zvláště z hlediska, z jakého se na jejich provinění díváme dnes my. Napínali na žebřík, lámali kolem, zaživa pohřbívali. A za co? Za nevěru, za pár ukradených talířků, za pošlapané osení, za to, že vás nařkli z čarodějnictví. Což nebyli úplně nevinní z hlediska zdravého rozumu? Co když naši odsouzcenci se budou zdát za čas právě tak bez viny? Jenom nemocní a nešťastní. Co když naše počinání bude shledáno stejně krutým, stejně nespravedlivým a stejně zločinným?

INŽENÝR: Tomu teda skutečně nerozumím, proč jste tady. Takovéhle problémy jste si mohl ušetřit.

ARCHIVÁŘ: Uprchnout? Copak bych tím zvládl tu otázku? Celý život o něčem přemýšlet, a pak se vyhnout? Uprchnout, když nadejde příležitost k vydání počtu?

INŽENÝR: Jen jestli tohle je dobrá příležitost. Jestli vám vybrali ten správný případ.

KAPITÁN (*ARCHIVÁŘI, ohromeně*): To znamená, že odmítáte naše zákony?

ARCHIVÁŘ: Žijeme uprostřed zákonů, které jsme nevytvořili.

KAPITÁN: To je výstižná myšlenka. (*Zapaluje si cigaretu, náhle jako by si vzpomněl.*) Zdá se mi, jako bych to někde četl.

ARCHIVÁŘ: To připouštím.

KAPITÁN: Ale od vás.

ARCHIVÁŘ (*polichoceně*): Skutečně? Psal jsem o tom nedávno – takovou maličkost!

KAPITÁN: Jenže to už je dávno. Tak sedm osm let!

ARCHIVÁŘ (*rozhodně*): Pak to nebylo ode mě.

KAPITÁN: Proč by to pak nebylo od vás?

ARCHIVÁŘ: Tehdy jsem o tom nepsal. Tehdy jsem vůbec nepsal.

KAPITÁN: Vy jste tehdy nepsal?

ARCHIVÁŘ: Tehdy jsem nemohl psát. Byl jsem... *(Vzpamatuje se.)*
Ale to je moje věc.

KAPITÁN: Promiňte, samozřejmě. Tak, vážení, měli bychom začít.

INŽENÝR (ARCHIVÁŘI): Vy jste... *(užasle)* oni vám zakázali...

ARCHIVÁŘ (prudce): Já vás také žádám, abyste se vrátili k tomu, co projednáváme!

PŘESEDÁ (vstoupí, jde rychle ke svému stolku): Rokujete?

KAPITÁN: Rokujeme, pane předsedo! S jistými obtížemi! Rokování se nesoustřeďuje, pane předsedo.

PŘESEDÁ: Zmocnila se mě téměř obava, zda jste si všichni uvědomili, že to, co nám všem je nejsvětější, naše jediná nedělitelná a čistá spravedlnost, spočívá nyní bezbranně ve vašich rukou. Byly doby, kdy o jejím osudu rozhodoval jediný člověk – soudce. Tím ovšem byly její jedinnost a nedělitelnost zaručeny. Ale co se stalo, připustme, že se to někdy výjimečně i mohlo stát, když soudce nebyl zcela nezaujatý? Pak ovšem čistota spravedlnosti byla ohrožena. Proto jsme přikročili k početnějším senátům. Ale ani nejpočetnější senáty, jak se ukázalo, nebyly dost početné, aby čistota spravedlnosti byla zcela zajištěna. Proto se přikročilo k poslední vymoženosti, kterou ztělesňuje právě vás šest.

ARCHIVÁŘ se hlásí.

Občanko a občané porotci! Svět upírá oči k vám a táže se: Bude odvěký sen lidstva splněn a vtáhne konečně spravedlnost ví-

těžná do ulic našeho tak nedokonalého světa? (ARCHIVÁŘI.)
Chcete snad k tomu něco podotknout?

ARCHIVÁŘ: Kdybyste dovolil, pane předsedo, ale není nás šest!

PŘESEDÁ: Možná. Možná že i mezi vámi jsou takoví, kteří se v poslední chvíli lekají své zodpovědnosti. A chtěli by se dokonce vzdát výsady, které se jim dostalo. Občanko a občané porotci, (*naléhavě a téměř úpěnlivě*) spravedlnost je obklíčena nepřáteli. Číhají v skrytu, sní o dni, kdy autorita, ochromena naší nerozhodností, klesne jako zlomený květ. Tehdy vystoupí, jejich zkrvavené ruce se napřáhnou k nevinným hrdlům vašich dcer a synků a nikdo už nezadrží jejich vražedný stisk. (*Zarazí se.*) Přál bych si, aby spravedlnost vyšla z vašich rukou ne otřesena, ale zbásněna!

KAPITÁN: Pane předsedo, vyjde!

PŘESEDÁ (*užasle*): Prosím?

KAPITÁN: Zbásněna!

PŘESEDÁ: Ach ano! – Soud přijímá vaše ujištění.

KAPITÁN: Právě proto, pane předsedo, ten, kdo se snad cítil zneklidněn některými okolnostmi, se nyní cítí povzbuzen.

PŘESEDÁ: Děkuji. (*Vyjde.*)

HOLIČ: Proč jste mu to neřek, pane inženýře?

INŽENÝR: Co jsem neřek?

HOLIČ: Že se vám to nezdá.

INŽENÝR: Na to je vždycky dost času.

HOLIČ: A vy, pane archiváři, to je dobrý, jako vždycky: Kdybyste dovolil, ale nás není šest! *(Rozesměje se.)*

ARCHIVÁŘ *(pohoršeně)*: Ale promiňte, copak nás je šest?

HOLIČ *(užasle)*: A vy si myslíte, že pan předseda to nevidí?

MLÉKAŘKA: Pan předseda to určitě myslí dobře. On přece musí vědět! Já bych nechtěla zklamat důvěru, když už mě sem povolali... Oni snad skutečně všichni teď čekají... A měli bysme tedy začít už to rokování.

INŽENÝR *(jde ke dveřím)*: Ale beze mne.

ARCHIVÁŘ *(MLÉKAŘCE)*: Ano, není vyhnutí. Jednou jsme přijali své určení.

INŽENÝR: Můžete si o mně myslet, že se chci vyhnout.

HOLIČ: Já bych se připojil k tomu, co říkal pan předseda. Když se rozejdeme, tak to neprospěje. Takhle bysme se ctí neobstáli.

KAPITÁN *(přistoupí k INŽENÝROVI)*: Rozmyslel bych si to. Ve vaší situaci. *(Dotkne se prstem INŽENÝROVA klobouku.)*

INŽENÝR *(smekne klobouk, schovává jej za zády)*: Jsem tady dobrovolně. *(Dojde pozpátku k oknu.)* A nikdo nemá právo mi zakazovat... *(KAPITÁNOVI.)* Kdo vy vlastně jste? *(Čeká.)* Koho jste to viděl teh-

dy před pěti léty? (*Vykřikne.*) Já vás neznám. Já vás poznal až tady. A tady – (*prudce*) jsem ve stejné situaci jako vy. A já se vždycky řídím jenom podle svého uvážení! A podle svého svědomí.

KAPITÁN: Vždycky?

INŽENÝR: Já se vás nebojím!

KAPITÁN (*důrazně*): Mladý muži, všichni víme, že okolnosti se vyvinuly. Ale zase nejsou takové, abychom se kvůli tomu vzdali své výsady. A já tady na tomhle místě prohlašuji: jestli poznám, že okolnosti nám skutečně znemožňují spravedlivě rozhodnout, pak první opustím tuto síň.

INŽENÝR: Až druhý, pane kapitáne! (*Vyjde.*)

KAPITÁN (*přejde několikrát místností, ostatním*): Tak prosím! Tady to vidíte! Prostý, obyčejný a poctivý občan byl povolán do služeb spravedlnosti. A za to jsem teda léta bojoval. Dát lidem právo svobodně soudit. Utečou jako kluci. Ta hanba! (*Vypne prsa.*) Ale i prohrát musíme umět. Naše jednotka... (*Zarazí se.*) Naše porota se rozpadla. V našem středu se sešli dezertěři. Končíme tedy. Nadešla chvíle, kdy i já musím připustit – je třeba odejít. Jsem připraven oznámit to soudu.

MLÉKAŘKA (*polekaně*): Ale lidi přece doopravdy čekají na náš rozsudek. Kdybychom ho nevynesli (*vyděsí se té představy*), já bych se snad ani nemohla vrátit domů...

HOLIČ (*chlácholivě*): Já myslím, že i ve čtyřech – to je pokrok. A že bysme, jak tady říkáte, měli rokovat. Jestli to jde. (*Čeká.*) Směl bych tedy?

KAPITÁN (*urazeně*): Mě se už neptejte.

HOLIČ: Totiž mě by zajímalo, jak se tam vzali ti dva.

Pauza. Čeká, až se KAPITÁN ozve, MLÉKAŘKA začne listovat ve svém bloku.

Myslím ty dva chlapy, co jako byli hlavní svědci.

MLÉKAŘKA (*nalezne, co hledala, téměř pohoršeně*): Ale tuhle otázku pan předseda nepřipustil.

HOLIČ (*KAPITÁNOVI*): Co tam dělali tak pozdě v noci?

MLÉKAŘKA (*čte z notesu*): Naše právo chrání soukromí svědků.

HOLIČ: Ten dům je přece na úplném konci tý vsi.

MLÉKAŘKA (*čte*): Soud však ručí za jejich hodnověrnost.

HOLIČ: Jo... to vám minulou zimu se ke mně chodili stříhat dva tajní. Oni si mysleli, že to o nich nikdo neví, a zatím oni byli jediní, co nevěděli, že to o nich všichni vědí, a ti vám měli úplně stejně vyblitý ksichty jako ti... (*pohled na KAPITÁNA*) anebo radši ne. Vlastně jsem chtěl upozornit, to jsem čet taky minulou zimu, a byl to úplně ten samej případ: nějaký Charles Charles. (*Vezme ze stolku mlékařčinu tužku, jde k ARCHIVÁŘI, píchne ho do rameně.*) Pane doktore, neznáte náhodou ten případ? A ten Charles, já si nevzpomenu na jeho hlavní jméno, měl náhodou výrobu paruk na Čtrnáctý avenue a jeho švagr s manželkou se dohod, že ho... (*Gesto.*) A jak to udělali? Přesně takhle. Voddělali mu tu jeho milenku a najali na něj falešný svědky a...

ARCHIVÁŘ (*znechuceně*): Co to sem pletete?

KAPITÁN (*na okamžik ožije*): Vy tedy prohlašujete, že svědci byli falešní?

HOLIČ: To prosím ne, to jsem neřek.

KAPITÁN: Prohlásil jste. To byl úplně ten samej případ.

HOLIČ: Vy chytáte za slovo. Když tady tak každěj chytá za slovo. Já si jen myslím, že ten náš to taky možná neudělal.

KAPITÁN: Samozřejmě. Máte právo si myslet, co chcete.

ARCHIVÁŘ: Proč si to myslíte?

HOLIČ: A vy si to nemyslíte?

ARCHIVÁŘ: Ale proč si to myslíte vy?

HOLIČ: Vy mi do toho pořád nemluvte, vy s tím vaším myšlením. Když si něco myslím, tak to řeknu. A taky za tím stojím.

KAPITÁN (*se rozhodne, přistoupí k HOLIČI, změří ho zkoumavě, náhle téměř radostně*): Teď mě napadá: nevedete vy tu malou oficínu v Řetězové?

HOLIČ (*šťasten, že se převedla řeč*): Ne, to je kolega. On je mi docela to – stejného vzrůstu. Já jsem teď na Malým rynku, jestli jste si všim tý nový provozovny.

KAPITÁN: Tam? Ale tam nemůžete být dlouho.

HOLIČ: Od minulý zimy. Předtím jsem stříhal pod Červeným vrchem. Jestli to tam znáte, tam jsme zaškolovali učenky.

KAPITÁN: To musela být zajímavá práce.

HOLIČ přikyvuje.

KAPITÁN: A veselo.

HOLIČ: To kdybych povídal. Měli jsme třeba jednu takovou, no, hodná holka, ale prostě šilhala.

KAPITÁN: Takhle večer, když se stáhne roleta. Najednou skoro tma.

HOLIČ ustrne.

Děvčata začnou pištět. (*Zasměje se.*)

HOLIČ (*se pokusí také se zasmát*): Jo, a ta šilhavá když sáhla po břitvě...

KAPITÁN: A potom všechny odejdou... Jedna musí být poslední...

HOLIČ si otře čelo.

KAPITÁN: Kolik vlastně bývá takovým učeňkám let?

HOLIČ: Já jsem nikdy nikomu neublížil. To mi každý dosvědčí.

ARCHIVÁŘ (*se otočí*): Pánové, je to nechutné!

HOLIČ (*vděčně*): Já taky myslím, že bysme snad měli, jak tady paní správně říkala. Lidi doopravdy čekají na naše rozhodnutí.

PŘESEDÁ (*vstoupí, kráčí za svůj stolec*): Rokujete?

KAPITÁN: Rokujeme, rokujeme, pane předsedo!

ARCHIVÁŘ se hlásí.

KAPITÁN: Stále se vznášejí dotazy ohledně nepřítomnosti obžalovaného. Také obhajoby, pane předsedo. Vyvstala i otázka náhradních porotců pro případ... (*Téměř vojensky hlásí.*) Pane předsedo, obávám se, že pro případ, který již nastal.

ARCHIVÁŘ: Pane předsedo, není nás...

PŘESEDÁ: Přišel jsem vám oznámit, že soud právě navštívil tajemník pana ministra. Velmi se zajímá o výsledek vašeho rokování a rozhodl se, že jej vyčká. Také se dostavily delegace a odevzdaly soudu dopisy. (*Hodí na stůl svazek dopisů.*) Jejich obsah vám soud nechce tlumočit, aby neovlivnil nestrannost vašeho rozhodování. Z těchto listů však hřímavě zaznívá jediné slovo: Trest! Trest za nelítostný zločin. Co, táží se počestní, nastane, když zločin nebude v zárodku vyplněn? (*Unesen.*) Rozmůže se neřest, zloději, záškodníci a vrahové se budou toulat v ulicích našeho města, přepadat naše drahé, potřísní nevinnost a nakonec proniknou i do těchto prostor, a pak nastane nepochybně den, kdy i tento talár (*na okamžik smekne svoji čapku a podrží ji před sebou*) oblékne zločinec a zde v těchto lavicích zasednou jemu oddaní. Potom běda nevinným a běda vám všem! Sklíčení hrůzou budete lízat vlastní krev, vaše ano či ne bude stejně bezvýznamné a beznadějně jako mlčení a vy budete jenom šaškovat před tváří, která se rouhá spravedlnosti... (*Vzpamatuje se.*) Pohledy světa se upí-

rají k vám všem. Neváhejte! Posilte spravedlnost a právo! Ať odvěký sen lidstva je naplněn ve vašem rozhodnutí!

KAPITÁN: Pane předsedo, myslím, že mohu prohlásit za nás všechny: Bude!

PŘESEDÁ: Prosím?

KAPITÁN: Naplněn.

PŘESEDÁ: Soud přijímá vaše ujištění s úlevou.

KAPITÁN (*odhodlaně*): Bohužel však cesta k němu není snadná. Porotě se zdá, jako by některé události byly před ní skrývány a některá sdělení dokonce zatajována. Já sám jsem vstoupil do této síně odhodlán sloužit právu. Nyní však cítím obavy a ptám se: Mohu ještě i nadále setrvat ve své funkci? Není mi lehké, pane předsedo. Po celý život jsem usiloval o to, aby právo bylo svěřeno do rukou obyčejných, prostých a čestných lidí.

PŘESEDÁ: Soud je pohnut vaším úsilím. (*Ukloní se.*) A věří v jeho ovoce. (*Vyjde.*)

MLÉKAŘKA (*KAPITÁNOVI s obdivem*): To jste řekl moc krásně!

KAPITÁN se opět posadí, tváří se nepřístupně.

MLÉKAŘKA: Kdyby vy jste odešel, to už bysme pak museli všichni.

KAPITÁN mlčí.

(*Zoufale.*) Ale to přece nemůžeme, když nás sem povolali!

HOLIČ (*dojde ke stolu*): Nechal tu ty dopisy. (*Sebere list papíru, čte.*)
Jestliže vrah bude spravedlivě potrestán, zavazují se níže podepsaní uspořádat dvoudenní výlet s přednáškou.

ARCHIVÁŘ: Co to sem proboha taháte?

HOLIČ: Já myslím, že to souvisí. Přece by lidi nemohli chodit na výlety, kdyby mezi nima pobíhali nepotrestaní vrazi. To by se šlo těžko. To bysme se ctí neobstáli.

KAPITÁN: Nechte ty dopisy. To vám nepřísluší, číst cizí dopisy.

HOLIČ: Jsem snad porotce.

KAPITÁN jde k němu, vytrhne mu dopisy.

HOLIČ: Vy jste nějak moc mravnej. (*Znovu sebere ze stolu mlékařčinu tužku, dojde k ARCHIVÁŘI, štouchno ho tužkou do ramene.*)
Tak se nezlobte! Co vy tam pořád vidíte za tím oknem?

ARCHIVÁŘ: Zed'.

HOLIČ: Vy jste se ještě nevyjádřil.

MLÉKAŘKA hledá cosi nejprve ve své kabelce, potom pod stolkem a pod lavicemi.

ARCHIVÁŘ: Přemýšlím zatím.

HOLIČ: To jste měl dřív. Slyšel jste přece pana předsedu. Veřejnost už netrpklivě čeká.

ARCHIVÁŘ: Veřejnost mě nezajímá.

HOLIČ: Nezajímá? A za koho jste vlastně tady?

ARCHIVÁŘ: Za sebe.

KAPITÁN (*vzhlédne*): Tohle jsem někde slyšel. Anebo četl.

ARCHIVÁŘ: Ale ne ode mne.

KAPITÁN: Právě... (*Zavrtí odmítavě hlavou.*)

ARCHIVÁŘ se otočí k oknu a znehybní.

HOLIČ: Paní, co pořád štracháte pod tou lavicí?

MLÉKAŘKA se poleká, rychle se vrátí na své místo.

HOLIČ: Kdybyste radši řekla, co si vlastně myslíte!

MLÉKAŘKA (*se postaví jako vyvolaná*): Já nevím... já každý večer, když se vracím, ženský už čekají před krámem a chtějí vědět, co bylo. U mě bere máslo jedna, co ho znala, a ta říká: pan Ferdinand, ten by nikdy..., ale zase některé, bože, říkají mi: ne abys ho chtěla litovat! A jedna zákaznice se mě dokonce ptala... (*zarazí se*) ptala se mě, jestli bude poprava veřejná. (*Rozhlédne se po ostatních, dodá si odvahy.*) Ale to by bylo kruté, kdyby se měli lidi koukat, jak... jak umírá... Jako když Krista vedli na kříž..., to bylo kruté, jak tam stáli a posmívali se mu. (*Se zadostiučiněním.*) Ale já se zeptala pana předsedy (*listuje v notesu*) a on mi řekl, že veřejné popravy se už dneska nikdy, on řekl: v žádném případě, nekonají!

KAPITÁN (*vzhledne, překvapeně*): Vy jste pobožná, paní?

MLÉKAŘKA (*polekaně*): Ne – já nechodím do kostela. Jenom od té doby, co mýho Pepu... Přece musí být nějaká spravedlnost, co to všechno vidí.

KAPITÁN: Tady. (*Ukáže na sochu.*) Tady máte hledat spravedlnost, paní!

ARCHIVÁŘ (*pohoršeně*): Ale toto sem skutečně nepatří!

KAPITÁN: Ovšem, samozřejmě! Promiňte. (*Dotčeně.*) Jen bych rád prohlásil, že pro porotce by nemělo být vyšší spravedlnosti, než je ta, které slouží.

HOLIČ (*se vmísí*): Já bych souhlasil s tím, co tady naznačuje paní i pan kapitán. Dneska už není čas na krutosti ani na nějaký ty boží soudy. Ono se vůbec moc nezměnilo od těch dob, co tady předtím pan doktor o nich vykládal. Dřív soudili páni, a (*ARCHIVÁŘI*) jak vy jste tady správně připomněl, mučilo se a přiznejme si, pro blbosti. Ale to dneska už není možný. Dneska se už nemučí. Nanejvýš nastane nějaký justiční omyl, jako já myslím, že v tomhle případě nastal, jenže k tomu jsme tu právě my a máme historický právo zakročít. Já jsem odhodlaný to udělat, jestli to půjde. Ale vy, paní (*MLÉKAŘCE*), vy jste se pořád ještě nevyslovila.

MLÉKAŘKA: A pan předseda mi řekl: Ničeho se nebojte, tento soud nechce nic víc než spravedlivě potrestat zločin. Já mu ještě řekla, jen jestli já budu umět správně rozhodnout. A on mi řekl: Přece poznáte, paní, co je zločin. A pak mi ještě řekl: Ta ubohá dívka, ta ubohá zavražděná k vám volá jako k matce. Ale i on má přece mámu. Myslím pan obžalovaný. Jestli jste si všimli, když četli žalobu, ta paní v šátku, to byla ona. Já ne-

vím, jestli se to smí, ale když jsme vycházeli... ona mi o svém synovi... ale jen několik slov...

INŽENÝR vstoupí, jde k věšáku.

HOLIČ: Vy, vy jste ještě tady? Já myslel, že už si někde v teple debužírujete.

INŽENÝR (*si sundává opět kabát a klobouk*): Rozhodl jsem se jinak. Nikoho nepouštět. Stojí tam stráž. (*Zasměje se hystericky.*) Ani sem, ani dovnitř. Ale já jsem odhodlán... já si budu stěžovat! A výrok o vině ode mne neuslyší nikdo. Nikdo! (*Vezme židli, odnese ji k oknu, sousednímu, než stojí ARCHIVÁŘ, posadí se čelem k němu, zády k ostatním.*)

MLÉKAŘKA (*ohromeně*): Nepouštět? Skutečně nepouštět? Ale vždyť já musím domů. Já musím dělat večeři.

INŽENÝR (*se obrátí, ironicky*): Jó paní, to víc lidí si myslí, že musí být k večeři doma. Jenže stane se, a nejsou.

HOLIČ: Človče, vy jste se zbláznil! My jsme přece porota!

ARCHIVÁŘ (*se rozhodne*): Dámo a pánové, kdybyste tedy dovolili, já bych se pokusil vysvětlit své stanovisko.

HOLIČ (*INŽENÝROVI*): Ani na chvíli? Nepouštět? Já se chystal, že si zrovna skočím na páreček. To se mi nechce líbit. Tohle ne.

ARCHIVÁŘ (*zjevně ho nikdo neposlouchá*): Nejspíš se tážete, proč jsem já vůbec vstupoval do této síně, když nesouhlasím se zákony, které posílají lidi na smrt.

MLÉKAŘKA: Možná že stojí venku před budovou a oni ho nechtějí jenom pustit.

HOLIČ: Paní, kdo vám zase stojí před budovou?

MLÉKAŘKA: Ten mladík. Ten vousatý, co měl ráno přijít sem s námi. Ale já si říkám, snad je lepší, když ho dovnitř nepustějí. Takový chlapec, my se s tím už nějak vyrovnáme. Ale on? *(Vzlykne, aby zakryla dojetí, znovu začne hledat cosi pod lavicí.)*

HOLIČ: Já nechci nic říkat. Člověk už zažil věci, lepší ani nemyslet – ale tady se mi něco nezdá.

ARCHIVÁŘ: Otázka, zda vůbec smím přijmout tuto funkci, mě zneklidňovala od první chvíle. Ale co mám činit? Odsoudit se navždy k mlčení? Není mou povinností vstoupit a hledat i nejnepatrnější známky nevin? Když ji naleznu při vši ne-strannosti, bude zachráněn lidský život před záhubou. Jestliže ji nenaleznu, *(vzrušeně)* pak budou ztraceny dva životy, pak tato lavice je připravena i pro mě!

KAPITÁN (MLÉKAŘCE): Paní, co to tam pořád máte pod tou lavicí?

ARCHIVÁŘ (vzrušeně): Proto jsem sice do této síně vstoupil, ale mlčel tak dlouho, neboť...

MLÉKAŘKA (se vztyčí): Já... někam se mi zakutálela tužka.

ARCHIVÁŘ: Ale teď jsem dospěl k rozhodnutí. Rád bych *(přistoupí k fotografiím na zdi)* vyložil...

MLÉKAŘKA: Ona byla po synovi. Měl ji ten den s sebou. Celý léta jsem na ni nesáhla, až teprve sem, já si ji vzala sem, protože právě... *(Vzlykne.)*

HOLIČ *(dobromyslně):* Ale přece se nemohla ztratit. Asi se vám někam zakutálela? A jak vypadala ta vaše tužka? *(Kouká se pod lavici.)*

MLÉKAŘKA: Modrá byla.

HOLIČ: Dovolte *(odstrkuje INŽENÝRA ze židle)*, tak pánové, mějte trochu ohledu.

ARCHIVÁŘ: Dámo a pánové, jestli mi vaše trpělivost dovolí...

INŽENÝR *(vstane, pokročí o několik kroků do středu místnosti):* Já se zblázním! Já se snad zblázním! My tu trčíme v kleci jak pět tlachavých papoušků, a vy si tady *(ARCHIVÁŘI)* rozvíjíte nějaké vznešené teorie o spravedlnosti. A vy, paní *(MLÉKAŘCE)*, vy byste nejlíp udělala, kdybyste zůstala u těch svých syrečků!

KAPITÁN: Mladý muži, já vás žádám, abyste se choval uctivě. Aspoň k dámě.

INŽENÝR: Nechte mě! Já *(křičí)* jsem se dal nachytat! A já vím, co to znamená, já to zažil!

KAPITÁN: Co jste zažil?

INŽENÝR: To sem nepatří!

KAPITÁN: Co jste zažil? Tehdy před patnácti lety? Mladý muži, o čem to mluvíte?

INŽENÝR (*umíněně*): Já to zažil.

MLÉKAŘKA (*jde k INŽENÝROVI, prvně překoná svou pokořenost*):
Vy nemáte právo o mně – takhle. Protože já... já vychovala tři...

KAPITÁN: Co jste zažil?

INŽENÝR se otočí.

ARCHIVÁŘ (*zatuká na tabuli*): Dámo a pánové! Kdybyste dovolili, začal bych tím místem tady. (*Ukáže na obrázek domu.*) Tím domkem.

MLÉKAŘKA: Já vychovala tři děti... Já vím, co to je dát život a co to je přijít o někoho. (*Vzlykne.*) A já jsem tady proto... abych... to všechno... (*Rozpláče se.*)

HOLIČ (*sáhne do kapsy, vytáhne mlékařčinu tužku*): Jé, podívejte, paní, tady mám tužku, a modrou. Jakkak se tu vzala... To je určitě ta po vašem synáčkovi!

ARCHIVÁŘ: Zde tedy dne osmého října, chvíli po jedenácté hodině...

MLÉKAŘKA: Já tu nemusím být, já... (*bere si tužku*) ... já jen kvůli Pepovi... Já si myslela, že on by byl rád... kdyby věděl, já si řekla: To je má povinnost, když tu budu soudit někoho, kdo taky zabil!

HOLIČ (*zcela zmaten*): Tohle se mi teda ještě... (*dívá se na INŽENÝRA, bere MLÉKAŘCE znovu tužku*) tu mi tam někdo musel zastrčit.

ARCHIVÁŘ: Tedy dne osmého října došlo k tomu strašnému, nelidskému činu.

HOLIČ (*prudce*): Tak a já tu vlastně vypadám, jako bych ji snad chtěl ukrást. To se musí vyšetřit. Tohle se musí vyšetřit!

ARCHIVÁŘ (*KAPITÁNOVI*): Pane kapitáne, rád bych vyslovil svůj názor.

KAPITÁN (*se rozhodne, zatleská*): Vážení! Vy víte, že jsem sám uvažoval o tom, zda setrvat ve své funkci.

HOLIČ (*INŽENÝROVI*): Co se na mě tak díváte? Já jsem poctivej člověk. O mně vám každěj dosvědčí, já nikdy neodnes ani kousek pitomýho mejdla!

KAPITÁN: Nikomu z nás není lehký. Okolnosti nejsou úplně příznivé. Ale nejsou takové, abychom nemohli vůbec rokovat, pokud projevíme dobrou vůli a kázeň. Já sám (*důrazně*) prohlašuji, že kdybych došel k názoru, že okolnosti nám skutečně zne-možňují rokovat, první opustím tuto síň.

INŽENÝR: Jak?

KAPITÁN: Museli uzavřít budovu, mladý muži. Aby zaručili, že porota nebude nikým ovlivněna.

PŘEDSEDA (*vstoupí zadními dveřmi, rychle kráčí na své místo, ostatní se vrací do lavic*): Rokujete?

KAPITÁN (*se vypne*): Ano, pane předsedo. Snažíme se. Někteří se však stále pozastavují nad jistými okolnostmi. Jiní se opět kloní spíše k nevině!

PŘEDSEDA (*přerovnává dopisy*): Občanko a občané porotci! Soud si právě ověřil, že důvod, proč se obžalovaný nedostavil, je

bohužel skutečně závažný. Soud, aby nestrannost a nezaujatost líčení byla znovu potvrzena, neváhá poskytnout vám příležitost, abyste se přesvědčili. *(Otevře dveře, kterými před okamžikem vstoupil.)*

Vstoupí DŮSTOJNÍK VĚZEŇSKÉ STRÁŽE, dva STRÁŽCI s nosítky, která jsou přikryta bílou plachtou, průvod uzavírá další STRÁŽCE. Dojdou doprostřed síně, tam oba nosiči postaví nosítka, doprovod učiní čelem vzad, takže nyní stojí tváří proti PŘEDSEDOVI.

Občane veliteli, porota trvala usilovně na svém právu promluvit s obžalovaným. Děkuju vám za pochopení.

VELITEL: Bohužel, i v nejlépe vedeném ústavu dochází někdy k zvláštním událostem. Vězni jsou si vědomi své viny i zasloužilého trestu, který je nevyhnutelně čeká. Pokoušejí tedy osud, ať už naděje na útěk je nepatrná, anebo jako prakticky vždy, vůbec žádná. Neuposlechnou-li výzvy stráží, pak nezbývá než... *(přikročí k nosítkům, poodhrne poněkud plachtu, takže lze vidět část obličeje mrtvého, znovu poodstoupí)* zasáhnout zbraní.

INŽENÝR vstane jako fascinován, náhle několika skoky se ocitne u nosítek.

VELITEL (zařve): Stůjte! Nehýbejte se! Nedotýkejte se! Co si to dovolujete!

STRÁŽE namíří na INŽENÝRA pistole.

INŽENÝR (stačil stáhnout část plachty z hlavy mrtvého, vztyčuje se):
Ale vždyť on je gilotinován!

MLÉKAŘKA srdcelomně vzkřikne, kácí se.

HOLIČ ji zachycuje do náruče.

INŽENÝR: Uekli mu hlavu! *(Všimne si teprve nyní pistolí, jejichž hlavně na něho míří, strne a zvedne ruce.)*

PŘESEDÁ: Nuže, občané porotci! Jsou ještě nějaké dotazy?

HOLIČ: Nemáte u sebe někdo trochu něčeho ostřejšího? Tady paní, trochu se nám – poroučela! Ono... To dělá asi ten karbol, páchne to tu, fuj!

PŘESEDÁ: Tak nikdo si nepřeje položit otázku?

INŽENÝR *(zírá na STRÁŽE, které na něho dosud míří):* Gilotinován na útěku!

VELITEL *(pokyne STRÁŽÍM, STRÁŽE skloní zbraň; potom sám plachtou zakryje tvář mrtvého, vztyčí se opět):* Pane předsedo! *(Prudce.)* To, co se stalo, je politováníhodné! *(Neosobně.)* Doufám, že se nic takového už nikdy nebude opakovat! *(Pokyne STRÁŽÍM, celý průvod opouští síň.)*

INŽENÝR *(vrávorá zpět):* To je strašné! To je strašné! *(Šeptá.)* Oni ho popravili! Ani nečekali...

PŘESEDÁ: Soud tedy může konstatovat, že již není dotazů!

HOLIČ *(stále ještě drží MLÉKAŘKU):* No tak, paní, to si nesmíte tak všechno připouštět. Tamtu taky zabili železnou tyčí. Tak to holt mezi lidma chodí.

PŘESEDÁ: Občanko a občané porotci! Oči naší veřejnosti lpí nyní na vás. Ať spravedlnost vyjde z vašich rukou očištěna a zbásněna. (*Opustí síň.*)

HOLIČ (*křísí MLEKÁŘKU*): Tak paní... Vyvětráme trochu. (*Jde k oknu, otevírá je.*) Lidi jsou dneska hned na hromadě.

ARCHIVÁŘ (*INŽENÝROVI*): Napadlo vás, koho tím myslel?

INŽENÝR: Cože? Co říkáte?

ARCHIVÁŘ: Kdo se dopustil politováníhodného činu. On nemyslel to, co se stalo s obžalovaným. On myslel... Politováníhodného činu jste se dopustil vy...

INŽENÝR (*ARCHIVÁŘI*): Tak co teď, pane archiváři? Budeme zase rokovat, (*KAPITÁNOVI*) anebo už nastaly ty – okolnosti, kdy vy první opustíte tuto síň?

Opona.

DRUHÉ DĚJSTVÍ

Tamtéž. Jen o několik chvil později.

HOLIČ (*se naklání k MLÉKAŘCE*): No tak, paní, co je to s vámi?

INŽENÝR (*ironicky*): Možná že paní nesnáší krev.

HOLIČ: No jo, paní, ale to si musíte zvykat. Já vám povím, to bylo ještě minulou zimu, měl jsem na provozovně jednu učeňku, docela šikovná, ale ona se vám při práci pořád ohlížela a jednou vzala přitom zákazníkovi půl ucha. To vám bylo krve jak z Nilu. A my ji nemohli zastavit. A holka před zákazníkem klekla a jenom prosila. A on prones tyhle slova: Ale slečno, vždyť proč pláčete? Zůstalo mi ještě druhý.

KAPITÁN (*se zájmem*): A co jste udělali s uchem?

HOLIČ: Zametli!

KAPITÁN (*s úžasem*): Zametli?

INŽENÝR: Pane kapitáne!

HOLIČ: No co má být – zametli!

KAPITÁN (*vyprskne*): Zametli! Oni ho zametli. Zametli ucho.

INŽENÝR: Pane kapitáne! Ještě jste mi neodpověděl. Nastaly už ty okolnosti, kdy vy první... (*Ukáže na dveře.*)

MLÉKAŘKA: Panebože! Tak oni ho... oni mu... tady – hlavu... (*Roz-
vzlyká se.*)

HOLIČ: Radši mlčte, paní. Oni jsou chvíle – lepší je nejmenovat!

INŽENÝR (ARCHIVÁŘI): A vy, vám by se vlastně rokovalo teď líp než předtím. Už vám vyřešili to vaše dilema. Už nikoho na popraviště nepošlete.

ARCHIVÁŘ (nejvýš rozhořčen): Jak si něco takového můžete dovolit... Vy... že vám není hanba.

MLÉKAŘKA: A o tom, že ho... o tom se vůbec nemá mluvit?

KAPITÁN (se rozhodne): Když se teda tážete... Vy víte, že jsem byl odhodlán odejít, jestliže si to okolnosti vyžádají. Já jediný to neváhal otevřeně prohlásit před tváří soudu. Ale to všechno bylo v jiné situaci. Po tom, co se přihodilo, považuji za svou povinnost setrvat zde a učinit vše, co je v mých silách, aby bylo nastoleno právo.

INŽENÝR: Děkuji.

KAPITÁN: To, co se stalo, je mimořádná událost. V takové době může pomýšlet na útek jen zrádce!

INŽENÝR: A při útěku po právu bude zkrácen o hlavu.

KAPITÁN: Co tím chcete říct?

INŽENÝR: Nepokoušel se o útek.

KAPITÁN: Kdo vám to řekl?

INŽENÝR rozhodí bezmocně rukama.

Vy jste neslyšel, co prohlásil pan velitel?

INŽENÝR: A vy jste neviděl tu uťatou hlavu?

HOLIČ: Pozor, paní, to si nesmíte tak představovat. To musíte myslet... no, máte doma třeba ptáčka v kleci? Nebo už vnoučky?

KAPITÁN: Kdyby vůbec mohlo dojít k něčemu takovému, co se zřejmě snažíte naznačit, to by snad byli tak vzdělaní, že by mu zrovna neutínali hlavu.

INŽENÝR: Nechte toho. Já nebudu rokovat o ničem. *(Ostatním.)* Zbláznili jste se? Co tu všichni tak stojíte? Je nás pět. Jednoho nepustili, ale pět tu nemůžou držet násilím. *(Jde k věšáku.)*

MLÉKAŘKA: My... měli jsme psa. Ale já nevím, jestli teď, když on je mrtvej... ten člověk... *(Čeká.)* Jmenoval se Lord. Ten pes. *(Náhle.)* A já chci odtud! Mě doma čekají! Já jim slíbila, že budu v šest doma...

KAPITÁN: A teď mi řekněte, mladý muži: K olik už jste viděl zastřelených nebo popravených? *(Pauza.)* Aha. Už rozumím! A to vás aspoň nenapadlo, že při útěku se někam šplhá a pak se zase padá, co? Já bych vám moh vyprávět, když takový chlap se najednou sesype z výšky a ještě schytá tady do měkkého *(ukáže na krk)* pár šlupek, co to udělá s jeho hlavou! Já bych moh vyprávět!

HOLIČ (MLÉKAŘCE): Tak honem, paní, mluvte o něčem! Nesmíte je poslouchat. Lord? Lord se jmenoval ten váš pejsek?

INŽENÝR: Člověče, co to tu žvaníte? Copak s vámi vážně nic nehne?

MLÉKAŘKA (HOLIČI): Vy jste takovej, jako můj Pepa byl, pozorný. Kdybyste tady nebyl vy... a tady pan kapitán (*vzlykne*), já bych snad... (*dívá se k oknu*), já bych to snad nepřežila.

HOLIČ (polichocen): No tak, paní, jak to bylo s tím pejsánkem? To byl asi určitě nějaký pořádný pes. Hádám vlčák, nebo aspoň německý ovčák.

MLÉKAŘKA: On neměl žádnou čistou rasu. Pepa ho jednou přines domů, když byl ještě štěně. Ten pes. Že za ním běžel celej kus, co šel z dílny až k nám, a on nám potom vyrost. A hodnej, jak ten vám měl člověka rád, a nejvíc Pepu, toho on každý ráno vyprovázel! A sám si uměl otevřít dveře do krámu. Ten pes.

HOLIČ: No vidíte, to je správný. Člověk si musí v každý chvíli umět vybrat správný myšlenky. To já vždycky říkám: jenom nemyslet. Jenom nemyslet, kdyby dneska člověk ještě k tomu, co je, začal myslet, to by byl jeho konec!

MLÉKAŘKA: A taky toho rána, tehdy v noci namrzlo, on se měl už příští týden ženit – Pepa, a já mu ještě říkala: Pepo, buď opatrněj, on si vám už ušetřil na nábytek, a jak šel po chodníku s tím psem, najednou auto, co jelo kolem, on prý šofér měl něco vypito, on to nezvlád a já zrovna stála v krámu a najednou on se ukázal ve dveřích, otevřel je ještě a byl samá krev – ten pes, strašně byl od krve. A já jenom vykřikla a teprve potom přinesli Pepu, a když ho přinesli, byl úplně jako živej, jenom tady, tady ho to zmáčklo. (*Rozpláče se.*)

HOLIČ: Tak tohle taky ne, tak o tomhle, paní, radši taky ne!

MLÉKAŘKA: A od té doby večer, když si lehnu a když už usínám, ne že bych viděla Pepu, já slyším, jak vrznou dveře, a najednou se v nich objeví obrovské pes, ale to není náš Lord, spíš vlk to je. A zuby má jako kanec a po pyskách mu teče krev a hned se žene po mně, zrovna po mém krku.

HOLIČ: Na to teď nemyslete, paní.

MLÉKAŘKA: Já na to musím myslet..., vždyť přece pan předseda..., oni se nás ještě přijdou zeptat. *(Vykřikne.)* Přijdou přece!

HOLIČ: No jo, paní, na to taky nemyslete. Teď už to máte jedno, co řeknete, když už ho stejně odsoudili.

ARCHIVÁŘ *(se obrátí, prudce):* Nikdo ho neodsoudil. O vině můžeme rozhodnout jedině my. Ještě se může ukázat, že byl nevinný.

HOLIČ *(ohromeně):* Počkejte, pane doktore, já nevím, jestli mi to správně došlo. Vy chcete teďka rokovat, jako by se nic nestalo?

ARCHIVÁŘ: Na vině nebo nevině toho člověka se nemůže změnit nic, ať se stalo cokoliv.

HOLIČ: Tak počkejte, moment! Proč já mám uvažovat, jestli mají useknout hlavu někomu, kdo už ji stejně nemá.

ARCHIVÁŘ: Můžete uvažovat o vině živého, stejně jako mrtvého. Jsou známy případy, že vina je znovu posouzena a spravedlivý rozsudek vyneseno až po staletích.

HOLIČ: Tak to já vám něco povím, pane doktore! Kdyby mně usekli hlavu, vykašlu se na to, co si kdo o mně potom vymyslí.

INŽENÝR: O čem to pořád mluvíte? V čem to chcete pokračovat?
(*KAPITÁNOVI a ARCHIVÁŘI.*) O čí vině tu chcete ještě rokovat?

ARCHIVÁŘ: Ale proces ještě neskončil. Budou po vás žádat odpověď.

INŽENÝR: Odmítnu odpověď.

ARCHIVÁŘ: Prohlásím-li, že je nevinen, víte, co to znamená? Víte, jak potom bude označena smrt obžalovaného?

Ticho. Ustrnutí.

HOLIČ: A vy jste jako připravenej říct nevinen i po tom všem?

ARCHIVÁŘ: No dovolte! Když o tom budu přesvědčen? Vy snad nejste připraven?

HOLIČ: O mě se nebojte! Já jsem vždycky z každé situace doved vyjít se ctí. (*Jde ke své aktovce, vytahuje z papíru chleba. Jí.*)

MLÉKAŘKA (*se vmísí*): Ale kdybych pak řekla nevinen, co by na to pověděli lidi? Oni přece věří, že pan Ferdinand to udělal. Vždyť ti svědci ho přistihli a v novinách psali o tom, co oni vypovídali. Dneska ráno, než jsem šla sem, ženský se všechny sešly a ještě na mě, že on zaslouží..., že zaslouží provaz.

HOLIČ (*s plnou pusou*): Já bych se připojil tady k tomu, co říká paní. Víte, co by to udělalo s lidma, kdybychom se teď zastali vraha? Ať už je vinnej, nebo ne?

ARCHIVÁŘ: Nic neatřese autoritou soudu víc než falešný rozsudek.

HOLIČ: Kdo by tu myslel na falešný rozsudek?

INŽENÝR: Já vás chci vidět! Já vás chci všechny vidět. Teď pěkně porokujeme o vině a nevině a pak pan kapitán zazvoní a každý sám sebe oslaví spravedlivým výrokem. Já vás chci jenom vidět!

KAPITÁN: Vy mi připadáte, jako byste se pořád něčeho bál.

INŽENÝR (*otráveně*): Už jsem vám řekl, že vás ne.

KAPITÁN (*výsměšně*): Ale tam dole u těch dveří, tam jste si na něco vzpomněl.

INŽENÝR: Kdybych si i vzpomněl, je to moje věc.

KAPITÁN: To je výstižná myšlenka. Vzpomínky jsou věc každého z nás. Vzpomínky ano. (*Pauza.*) Já například si vzpomínám na jednu horu. To bylo v lednu. Skoro dva metry sněhu a ta hora neměla jméno. Jenom kótu. Tisíc šest set třicet dva.

HOLIČ (*s plnou pusou*): Prosim vás. Každá hora má jméno, zvláště když je tak vysoká. Já znám daleko nižší hory, a mají jméno.

MLÉKAŘKA zcela zmožena svým stavem zavře oči a počne klímat.

KAPITÁN: Tahle neměla jméno. To vám povídám já. Já na ni lez. Bylo nás dvě stě. Neměli jsme ani lyže. Šel jsem v první řadě. A každým krokem jsem zapadal až po pás. Ale myslel jsem na svou porobenou vlast, a tak jsem stoupal. Zmíral jsem hladem, ale stoupal jsem, protože tyran musel být zničen. Myslel jsem na dům a na ženu, kterou jsem neviděl pět let. A to mě posílilo! A tak jsem stoupal až nahoru. Zalila mě vlna vítězné hrdosti,

když vtom pode mnou třeskl plamen zákeřné nepřátelské miny. – Tak to jsou zas, mladý muži, moje vzpomínky.

HOLIČ: A já vám říkám, každá hora má jméno. A tohle všechno o těch minách a o tý hoře jsem někde čet. A jmenovalo se to...

KAPITÁN (*dotčen na nejcitlivějším místě*): Tohle jste nemoh nikde číst!

HOLIČ: Jalová. Jalová hora.

MLÉKAŘKA *procitne náhle a vykřikne.*

Co je? (*Otočí se.*) Fuj, vy jste mě polekala. Člověk už je z těch řečí celej vyjukanej. Co je s vámi?

MLÉKAŘKA: Mě jenom napadlo: kdybych řekla, že je vinnej; to je, jako bych řekla o mým Pepovi, že je vinnej. Jako bych obvinila jeho – že je (*tiše*) vrah.

KAPITÁN (*ztratí trpělivost*): Co tím chcete říct, paní? Měla byste se vyslovovat uctivěji o soudu!

MLÉKAŘKA: Já přece o soudu... já si vážím soudu.

KAPITÁN: Moc si ho vážíte. Ale já vám rozumím. Pro vás je spravedlnost někde jinde. (*Ukáže vzhůru.*)

ARCHIVÁŘ: Dámo a pánové. Rád bych se pokusil přesvědčit vás (*přistoupí k fotografii*), že jediná naše možnost je...

MLÉKAŘKA (*se zoufale snaží napravit domnělou vinu*): Spravedlnost. Já vždycky toužila po spravedlnosti. A jsem šťastná, že jsem

uměla vstoupit sem, kde, kde... všichni musí jednat spravedlivě.

ARCHIVÁŘ: Naše jediná možnost je setrvat a vynést svůj rozsudek.

KAPITÁN: To je správný postoj. Plně se ztotožňuji.

ARCHIVÁŘ: Tak tedy...

HOLIČ: Kdybyste ještě dovolil, pane archiváři, takovou příhodu. Já chodil holit jednoho pana radu každou sobotu o půl sedmý. On totiž byl už od války ochrnutej a šetrnej tak, že mi vždycky dlužil za celou sezónu. Až před Vánoce, to on vždycky něco vyrovnal. Já už s tím počítal jako s remunerací na kapra a na prskavky. A bylo to teda zrovna tu poslední sobotu před Vánoce, jdu, že ho na ty svátky zušlechtím, zvoním, zvoním, jenže on už byl tři dny v pánu.

KAPITÁN (zvědavě): A dostal jste ty svoje peníze?

HOLIČ: Jsem snad hyena? Já chtěl jen poukázat, máte okolnosti, jdete něco vykonat, ale vykonat se to už nedá. Tak co zbývá? Jít zase! Jaký ještě rokování? To, že ta ženská křičela a on přitom s ní byl sám a dva hodnověrný svědci ho nachytali při činu, já bych řekl, to je dostatečně pádnej důkaz.

ARCHIVÁŘ (naivně udiven): Promiňte, pane mistře, s dovolením, ještě před chvílí jste byl přesvědčen, ještě před chvílí jste tvrdil, že ti dva svědci ve vás vzbuzovali nedůvěru.

HOLIČ: To že jsem tvrdil? Ale to teda už musí být pěkná chvíle!
(*Stáhne se uraženě.*)

ARCHIVÁŘ (*ukáže na fotografii, na níž je domek obžalovaného*): Já bych začal tímto místem. Zde tedy osmého října mělo dojít k činu. Dva lidé vstoupili, pouze jeden z nich opět vyšel živ. I když víme (*zarazí se*), na jak krátkou dobu. Nechci teď uvažovat proč, ale jak vstoupili do těchto míst. O obžalovaném jsme slyšeli svědectví, že deset minut po deváté večer byl viděn ve svém bytě. Jeho snoubenka se ještě patnáct minut předtím loučila se svou přítelkyní na nádraží vzdáleném půldruhé hodiny cesty vlakem. Jak mohlo tedy dojít k setkání? V tak krátké době překonat vzdálenost, a ještě spáchat zločin? Vy říkáte (*KAPITÁNOVI*), že ta žena tam přijela vlakem. Ale vždyť od stanice bylo třeba ujít k tomuto domku půl hodiny cesty! Kolik času zbývá na vraždu? A jak to, že se nenalezl nikdo, kdo by ji viděl přicházet? A jak vysvětlíte jámu v poli?

MLÉKAŘKA se náhle probere a vykřikne.

HOLIČ: Co je, paní? Nebo jste zase viděla toho svého krvavýho vlka?

MLÉKAŘKA: Mě jen napadlo...

KAPITÁN pohlédne na MLÉKAŘKU přísně.

Nic... To nic není... Já jenom...

KAPITÁN: Tak co jste chtěla poznamenat, paní!

MLÉKAŘKA: Mě jenom napadlo (*váhá*), ten vousatý, ten chlapec, co tu měl být s námi, co s ním je? Co jestli oni ho taky?

KAPITÁN: Co tím chcete říct, paní? Co měl kdo taky udělat?

MLÉKAŘKA: Nic. (*Privře oči.*) Já ho pořád vidím... Tu krev. Bože, jak mu tekla. (*Zoufale.*) Kam jsme to přišli! Kam jsme...

HOLIČ: Paní, takhle nebudeme nikdy hotovi, když sem budete tahat svoje sny.

ARCHIVÁŘ: Žaloba se ovšem zmiňuje o černém autu. Možná že skutečně přijeli tím černým autem, že je obžalovaný najal a opět propustil. Ale co se dalo potom? Co se přihodilo mezi nimi? Žaloba hovoří o žárlivosti. Ale i žárlivost musí mít nějaký předmět. Kdo je muž, na něhož obžalovaný žárlil? Kdo ho zná?

HOLIČ: I když mě teď napadá, že na tom něco je, co říká tady paní, že bysme si měli možná dřív promluvit o něčem jiným než o tom případě. Totiž já bych řekl: promluvit si o tom, do jaký jsme se vlastně dostali kaše. To všechno, co se stalo, přece není jen tak, a ještě ke všemu nemůžem odtud.

ARCHIVÁŘ: Odpusťte, ale my jsme sem přece nepřišli proto, abychom uvažovali o své situaci. (*Sundává obraz, zavěšuje další, je na něm ulice, v níž stojí dům obžalovaného, dům o samotě na kraji obce, za ním začínají pole.*) Chtěl jsem zdůraznit, že mi tady chybí motiv. Motiv k tak strašnému činu.

INŽENÝR (*se náhle otočí*): Nemusí být motiv.

ARCHIVÁŘ: Jak to myslíte?

INŽENÝR: Motivy musí být někde v knihách. Ale ve skutečnosti? Podívejte se na nás. (*Vykřikne.*) Zavření v téhle kleci vedeme rokování nad mrtvolou jakoby nic. Kdo tomu uvěří, kdo tu najde motiv, až budou jednou soudit nás?

KAPITÁN (*pokročí proti němu*): Nás? Soudit? Co s tím chcete říct?

INŽENÝR: Nic. Já nechci říct vůbec nic. Chci odejít odtud dřív, než ztratím poslední zbytek rozumu.

KAPITÁN (*kategoricky*): Nás nikdo soudit nebude. My plníme svoji povinnost.

HOLIČ: My jsme jen obyčejný prostý lidi, jak tady správně říká pan kapitán. Za co by nás soudili? (*Užasle.*) Vždyť jsme přece porota!

PŘESEDÁ (*vstoupí, jde rychlými kroky ke stolku*): Rokujete?

KAPITÁN (*ve vojenském postoji*): Rokujeme, pane předsedo! (*Váhá.*) Dosud nebylo dosaženo jednomyslnosti!

PŘESEDÁ: Občanko a občané porotci! Chápu, že odpovědnost vašeho úkolu mohla na vás dolehnout. Mám však pro vás zprávu, která vás zajisté povzbudí. Celá naše veřejnost právě v těchto chvílích netrpělivě a se zaujetím přešlapuje před budovou soudu. (*Jde k oknu, otevře je. Je slyšet dupot vojenského kroku.*) Slovo spravedlnost teď letí od úst k ústům. Už není lhotejných. Matky tisknou dcery na svá prsa a jejich oči žhnou směrem k vám. Ti, kteří v skrytu duše přechovávají myšlenku na zločin, krčí se v úzkosti i v očekávání. Jak rozhodnou? Bude smrticí zbraň vyrvána ze zkrvavených dlaní, anebo se jí naopak dostane požehnání? Ale soud věří, že vaše rokování bude korunováno spravedlivým a přísným rozsudkem, přijatým jednomyslně všemi šesti porotci!

ARCHIVÁŘ: Chtěl bych upozornit, pane předsedo, že – (*Zarazí se.*)

KAPITÁN: Pane předsedo, rozsudek je i náš cíl.

ARCHIVÁŘ (*dokončí spíše pro sebe*): Jeden porotce chybí.

PŘESEDÁ (*KAPITÁNOVI*): Soud přijímá vaše ujištění. (*Chvíli váhá, pak vyjde.*)

INŽENÝR (*vstane, zavře opět okno, nervózně*): Defilují.

ARCHIVÁŘ (*poněkud nesvůj*): Tak já bych tedy...

HOLIČ: Kdo? (*Dojde taky k oknu.*)

ARCHIVÁŘ: Já bych tedy pokračoval!

HOLIČ: No teda!

ARCHIVÁŘ: Dvanáct minut po jedenácté hodině večer dva muži...

HOLIČ (*se odvrátí od okna*): Počkejte chvíli. Mě to teď zajímá čím dál víc. Jestli by se vlastně neměla svolat nová porota! Protože třeba já: přišel jsem jako dobrovolný porotce, rozhodnutej hájit právo, když to půjde. Ale jsem já vůbec ten samej porotce ještě teď?

KAPITÁN (*užasle*): Proč byste nebyl?

HOLIČ: To je právě to, s čím se namáhám. Například, že už vlastně nemám koho soudit. Že už ani nejsme ta porota, co byla určena. (*KAPITÁNOVI.*) Jestli dovolíte, pane kapitáne, když už nejsme všichni. A jsem já ještě dobrovolnej porotce, když nesmím odejít?

KAPITÁN: Samozřejmě, že jste. Protože jste dobrovolně přijal svoji funkci. A nikdo vás jí zatím nezbavil. To máte jako v manžel-

ství. Dokud vás soud nez baví závazku, jste povinen zachovat věrnost a všechno, co jste dobrovolně slíbil... Jinak...

HOLIČ (*si otře čelo*): Děkuju. To je právě to, s čím jsem se namáhal. (*Sesune dvě židle k sobě, sundá si kabát, pověsí ho na druhou židli, usedne do židle, udělá si pohodlí.*)

ARCHIVÁŘ (*pristoupí k obrazu*): Můžeme tedy pokračovat. Dvanáct minut po jedenácté hodině kráčeli dva svědkové kolem domku obžalovaného. (*Naléhavě.*) Představte si tu noc. Dva muži jdou po ulici, najednou uslyší výkřik. Ale já se musím otázat (*vzrušeně*), slyšeli ho vůbec? Co vůbec dva cizí chodci pohledávali chvíli před půlnocí v těch místech, na konci osady... (*HOLIČI.*) Vy jste si toho taky všiml.

HOLIČ místo odpovědi vstane, vezme aktovku, vyndá z ní termosku, potom i s aktovkou dojde ke své židli, aktovku položí na druhou židli, pije z termosky.

Ta cesta tady končí... Nevede nikam. Tady je jen úzká pěšina do polí a dál (*ukazuje*) k řece. Nevidím nikde most. Co tam dělali? Kam mohli jít? Soud označil tu otázku za nenáležitou. Ale pro mě je to otázka stěžejní. Kam mohli směřovat?

INŽENÝR (*aniž se otočí*): Třeba na ryby.

ARCHIVÁŘ: Vy žertujete. Neměl byste. V takovéhle věci se nemá žertovat.

HOLIČ: Já vám řeknu: oni to nakonec stejně hoděj jiný porotě. Když my se nedohodnem. Jenže do tý doby... Musíme to nějak přečkat! A se ctí.

MLÉKAŘKA (*nalezne, co hledala v notesu*): Tady, tady to je. On mně to řekl v sobotu, než jsme se rozešli.

KAPITÁN: Kdo vám co řekl?

MLÉKAŘKA: Ten mladík, ten vousatý, co dneska nepřišel. On řekl, že se mu celý ten proces nelíbí, ani svědci. Řek, že on si zkusí něco sám ověřit, (*čte*) protože jinak bych nemohl odpovědět na tu otázku, co mi nakonec dají.

KAPITÁN: To sem teďka nepatří, paní.

ARCHIVÁŘ: Ještě okamžik strpení! (*Zavěsí další fotografii, tentokrát chodby, v níž byla nalezena mrtvola.*) Vzpomeňte si na výpověď obžalovaného. Šel brzy spát. Vzbudily ho rány na dveře. (*Stále vzrušeněji.*) Vstal tedy, otevřel dveře ložnice a zakopl o jakýsi těžký předmět. Byla to železná tyč. Nechápal, jak se k němu dostala. Potom zahlédl u stěny další nepochopitelný předmět. Rozsvítil. A tu s hrůzou poznal, uviděl (*zajíká se*), uviděl svoji snoubenku... mrtvou... rány na dveře pokračovaly, poklekl nad ní a vtom... vyvrátili dveře. (*Rozrušen.*) Já nevěřím na tu náhodu! Co když to oni sami... anebo někdo jiný, ubili ji někde a přivezli ji tam. Ale potom... (*Zarazí se.*)

KAPITÁN (*k němu pokročí*): Jste si vědom toho, co jste řekl?

HOLIČ: Člověk musí být jenom na všechno připravenej. (*Vybaluje z aktovky kartáček na zuby a mýdlo.*) Nevšiml jste si (*INŽENÝROVI*), je na chodbě anebo na toaletě – teče tam voda?

ARCHIVÁŘ (*s úžasem k ostatním*): Je nevinný. Obžalovaný je nevinný.

INŽENÝR: Na vašeho obžalovaného vám teď kašlu! (*Hystericky se rozesměje.*)

HOLIČ: Voda, ta je, paní, nejdůležitější. Bez jídla to člověk nějakou dobu vydrží, ale bez vody prostě neobstojíte.

ARCHIVÁŘ: Co tedy odpovíte, až se vás zeptají na vaše mínění?

INŽENÝR: Nic! Oni kašlou na moje mínění. Oni slyší jenom to, co chtějí slyšet.

KAPITÁN: Co tím chcete říct?

INŽENÝR: Já to zažil!

KAPITÁN: Co jste zažil? Mladý muži, já vás napomínám!

ARCHIVÁŘ: Já nepopírám, že ty okolnosti tady... (*prudce*) nepopírám, že cítím obavy. Ale ať se stane cokoliv, nemohu už přece zapřít svoje přesvědčení... že je nevinen!

INŽENÝR (*naléhavě*): Člověče, musíme odtud. Copak to nechápete? Musíme odtud. (*Běží ke zvonku.*) Já jim oznámím jménem nás všech, že odmítáme odpovědět. (*Ostatním.*) Uznejte přece, porota, která se bojí, nemůže soudit.

ARCHIVÁŘ: Je nevinen!

KAPITÁN (*INŽENÝROVI*): Ale to už je příliš. Za koho mluvíte? Kdo vám tady dovolil prohlašovat něco za mě? Já jsem zde proto, abych splnil svoji občanskou povinnost. A v tom mi nikdo nezabrání!

ARCHIVÁŘ: A když nepřistoupí na vaši žádost?

KAPITÁN: Samozřejmě že nepřistoupí! A jděte od toho zvonku. Víte sám, že vy jste k tomu nebyl určen!

ARCHIVÁŘ: Když budou na vás žádat odpověď?

INŽENÝR: Nikdo mě nepřinutí, abych odpověděl.

ARCHIVÁŘ: Ani strach?

HOLIČ (*pije z termosky, MLÉKAŘCE*): Jestli jste, paní, nečetla o tom Indovi, co seděl čtyřicet dní na chodníku...

KAPITÁN: Tak dost! Jaký strach?! Jaký strach? Bát se musí jen ten, kdo chce nějak zlehčit spravedlnost. Já... (*INŽENÝROVI – rozepíná si košili na prsou, prudkým gestem ji rozhaluje.*) tehdá, když mě snesli z té hory, já ležel v nepřátelském obklíčení čtrnáct dní s tou ránou. Sám! Smrt mě už obcházela. Ale já strach necítil, protože jsem věděl, proč tam ležím. Já se cítil silný. Zatímco teď se cítím, jako bych nebyl mezi svými. Já bojoval za spravedlnost, a ne za tyhle řeči. Ne aby každý klouček mohl křičet, že není dost svobodný. Já vyslovím svoje přesvědčení, já se nebojím. (*INŽENÝROVI.*) Já se neděsím, když někdo vysloví jméno mého bratra, (*HOLIČI*) když někdo zabloudí do mé minulosti! (*ARCHIVÁŘI.*) Když připomene moje vlastní slova. Mě v noci (*MLÉKAŘCE*) nenavštěvuje... (*Zarazí se – suše.*) Každý tu měl možnost vyslovit svobodně svoje přesvědčení. Doufám, že to každý učinil, a mohu prohlásit, že naše rokování už skončilo. (*Jde ke zvonku, zvoní.*)

MLÉKAŘKA: Ne, počkejte! Přece nemůžeme říct: vinen. A když budu hlasovat nevinný, co potom řeknou lidi?

INŽENÝR (*kategoricky*): Neřekneme ani vinen, ani nevinen. Musíme odtud. (*K oknu.*) Vidíte tu zeď? (*HOLIČI.*) Vy jste to před chvílí řekl správně. Už nejsme ta porota. Už nemáme možnost soudit. Musíme odtud!

HOLIČ: Já už jsem vám svoje řekl! Utýct dovede každé, zvláště když to jde! (*Zůstane na své židli.*) Ale umět přečkat se ctí.

INŽENÝR (*běží k věšáku, vezme mlékařčin kabát, běží s ním k ní*): Paní, vy máte rodinu. Už přišli o jednoho a vás čekají večer. Tady nemáte co dělat.

MLÉKAŘKA (*ho přeruší*): Ale já se chci vyslovit. Já musím říct, co si myslím. Já jsem kvůli tomu přišla. A vy (*odstrčí kabát*) na mě nekřičte! Vy jste se ke mně od počátku choval jako, jako... Kdyby se mě (*o KAPITÁNOVI*) ostatní nezastali, vy byste mě začal snad i bít.

PŘESEDÁ (*vstoupí spolu se žalobcem, jdou na svá místa*): Pokud soud porozuměl, rozhodli jste se skončit rokování.

KAPITÁN: Došli jsme k závěru, že rokování už není plodné, pane předsedo!

PŘESEDÁ: Jste tedy připraveni sdělit svoje rozhodnutí? Dobře. Občanko a občané porotci, zaujměte svá místa. Vaše slovo se již brzy, jak říkáme my juristé, rozletí jako pták. Soud se k vám naposledy obrací: Ať násilí je odsouzeno a ani krůpěj prolité krve neulpí na vašich dlaních. Vážený soude, občané porotci, povstaňte!

INŽENÝR se hlásí.

Nyní budete po řadě odpovídat. Každý za sebe. Ze své nejsvobodnější vůle. Odpověď musí být jednoslovná: vinen, anebo naopak, kdyby se někdo snad domníval, nevinen. Tedy vy (*KAPITÁNOVI*), občane porotce. Odpovězte podle svého nejlepšího svědomí!

KAPITÁN (*vypne hrud', je prvně skutečně vzrušen, téměř dojat; i on, stejně jako ARCHIVÁŘ, se domnívá, že čekal po léta na tuto chvíli*): Pane předsedo, rád bych nejprve prohlásil, že jsem po léta bojoval za to, aby se obyčejnému a prostému člověku dostalo více práv a nakonec i této výsady. Zde, z tohoto místa smět hájit to nejdražší, oč člověk kdy usíloval: (*Vzhlédne k soše – povzneseně.*) Spravedlnost.

PŘESEDÁ: Děkuji. Soud s uspokojením přijímá vaše prohlášení.

KAPITÁN: Pane předsedo, nemohu však v takové chvíli zatajit, že některé okolnosti, které provázely případ, neříkám, že ve mně, ale v některých lidech by mohly vzbudit pochybnosti o samém rozsudku!

PŘESEDÁ: Občane porotce, odpověď má být jednoslovná.

KAPITÁN (*rozhořčeně*): Jakým právem... obhajoba opustila líčení? Proč nebyl učiněn pokus, aby chybějící porotce byl nahrazen?

PŘESEDÁ: Občane porotce, otázka zní: vinen, či nevinen?

KAPITÁN (*se vzpamatuje*): Ano, samozřejmě.

PŘESEDÁ: Tedy vinen?

KAPITÁN (*vystoupí poněkud z lavice, upře oči k soše Spravedlnosti*):
Vinen, pane předsedo. (*Trochu se pootočí směrem k ARCHIVÁŘI.*) Neváhal jsem po dny a noci nastavovat svůj život.
A mám právo neváhat ani nyní. Zaslouží smrt! (*Sedá si opět.*)

PŘESEDÁ: Děkuji.

INŽENÝR (*se hlásí*): Chtěl bych navrhnout, pane předsedo...

PŘESEDÁ: Na každého dojde řada, aby se vyslovil. Prosím nyní vy (*HOLIČI*), občane porotce.

HOLIČ: Pane předsedo, nemohli bychom...

PŘESEDÁ: Odpověď musí být jednoslovná.

HOLIČ (*se nedá odradit*): Ale můžu se přece zeptat. Jestli by se to celé nedalo hodit jiné porotě.

PŘESEDÁ (*užasle*): Hodit?

HOLIČ: No, jako předat. Prostě jít od toho.

PŘESEDÁ: Vy si nevážíte té cti být porotcem?

HOLIČ: To jsem neřek.

PŘESEDÁ: Má váš návrh znamenat, že odmítáte historicky významnou vymoženost porotních soudů?

HOLIČ: To jsem neřek.

PŘESEDÁ: Pak tedy odpovězte.

HOLIČ (*si otře čelo. Teprve v této chvíli k němu doléhá celá váha situace, uvědomuje si, že se nevyhne odpovědi, a je téměř zaskočen tímto zjištěním*): Jo.

PŘESEDÁ: Znamená tedy vaše odpověď: vinen?

HOLIČ: Totiž – jak se to vezme. (*Otře si znovu čelo.*) Ono totiž, jako by se mi najednou udělalo... Já bych prosil o chvíli strpení. (*Hledí úpěnlivě k lavici POROTCŮ.*) Já nikdy nikomu neublížil. To mi každéj dosvědčí.

PŘESEDÁ: Vaše odpověď, občane porotce.

HOLIČ (*dojde k lavici porotců, zastaví se před ARCHIVÁŘEM*): Pane doktore, vy jste takovej vzdělanej, co myslíte?

ARCHIVÁŘ *mlčí, tváří se nezúčastněně.*

Oni lidi ze žárlivosti jsou schopní... (*Zarazí se.*) Já vím. Ale on už je stejně... Nebo ne?

PŘESEDÁ: Občane porotce!

HOLIČ (*se vrátí na své místo*): Já bych se teda přihlásil, že jako nevím.

PŘESEDÁ: Vaše odpověď musí znít: ano, vinen. Anebo naopak: nikoli, nevinen.

HOLIČ: Ale já skutečně... (*Napadne ho.*) On každéj je nějak vinen. (*Vzpomene si. Vítězně.*) Kdo není vinnej, ať hodí kamenem.

PŘESEDÁ: Vaše odpověď tedy –

ŽALOBCE (*se vmísí*): Znamená to, že vy se cítíte rovněž vinen?

HOLIČ: To jsem neřek.

ŽALOBCE: Prohlásil jste to právě!

HOLIČ: Vy taky chytáte za slovo.

ŽALOBCE: Vy také máte důvody strachovat se před naší spravedlností?

HOLIČ: To jsem přece neřek. (*Dovolává se ostatních.*) No, řek jsem to?

ŽALOBCE (*vítězně*): Ale strachujete se.

HOLIČ si otře čelo, rozhlédne se po ostatních porotcích. Všimne si kapitánova pohledu, přikrčí se téměř.

ŽALOBCE (*vítězně*): Vy už nesedíte zde (*ukáže na lavici porotců*),
vy už se vidíte (*ukáže na lavici obžalovaných*) na tomto místě.
Pokryt hanbou vlastních vin! Už se svíjíte pod jejich tíhou.

HOLIČ (*chabě*): Ne, to ne.

ŽALOBCE: Proto váháte!

HOLIČ (*se rozhodne*): Já neváhám. Já jsem si nebyl jenom jistej,
jestli dovedu najít ten správněj a spravedlivej výrok. Ale teď
myslím, že už jo. Že už jsem ho našel.

PŘESEDÁ: Znamená to tedy: vinen?

HOLIČ: Ano, pane předsedo, vinen. *(Otírá si čelo.)* Vždyť ho při tom přistihli dva hodnověrní svědkové.

PŘESEDÁ: Děkuji. A nyní vy, občanko porotkyně.

MLÉKAŘKA *(vstává):* Pane předsedo... *(Rozpláče se.)*

PŘESEDÁ: Občanko porotkyně, uklidněte se.

MLÉKAŘKA: Když já ho pořád vidím a jeho mámu. To jako by mi o mým Pepovi někdo řek něco tak strašného.

PŘESEDÁ: Občanko, porotkyně, uklidněte se. *(Laskavě.)* Nemáte se čeho obávat. Toto zde je přece váš soud, on vám projevil důvěru a pověřil vás, abyste se stala nástrojem spravedlnosti, nikoliv lítosti. Mějte zase vy důvěru k němu a klidně ze své nejsvobodnější vůle vyslovte své rozhodnutí.

MLÉKAŘKA: Ano.

PŘESEDÁ: Tedy vinen?

MLÉKAŘKA *(zoufale):* Přece někde na světě musí bejt spravedlnost!

PŘESEDÁ: Je možné, že někteří lidé v porotě na vás vyvíjeli nátlak, ale nemusíte se jich bát. Soud se umí postavit za ty, kteří se umějí postavit za pravdu.

MLÉKAŘKA: Ano.

PŘESEDÁ: Tedy vinen?

MLÉKAŘKA: Přece aspoň soud musí být spravedlivý.

PŘESEDÁ: Ano! Soud, to je poslední naděje lidskosti. Kdo se postaví proti němu, bude jednou vyvržen do temnoty prázdnot propadla, které se zve dějiny!

MLÉKAŘKA: Ano.

PŘESEDÁ: Tedy vinen?

MLÉKAŘKA (KAPITÁNOVI): Vy přece, vy jste takový spravedlivý! *(HOLIČI.)* Vy taky, vy jste byl takovej ohleduplněj. Přece byste neřekli vinen, kdybyste si nemysleli, že to udělal!

PŘESEDÁ: Kdo by se odvážil urazit živé a pošpinit památku mrtvých? Kdo by sám spěl k vlastnímu vyvržení? Tedy vinen?

MLÉKAŘKA: Pane bože, pane bože, budu se modlit za jeho duši.

PŘESEDÁ: Vinen?

MLÉKAŘKA: Každěj večer.

PŘESEDÁ: Tedy.

MLÉKAŘKA: Vinen. *(Pokřičuje se.)*

INŽENÝR: Děkuji. A teď vy, občane porotce.

INŽENÝR vstane, mlčí však.

PŘESEDÁ: Nuže, občane porotce. Soud čeká na vaši odpověď!

INŽENÝR: Já nebudu odpovídat.

PŘESEDÁ: Vyžaduje odpověď jednoslovnou. Vinen, či nevinen.

INŽENÝR: Já... necítím se kvalifikovaný... Jsem inženýr. Mým oborem jsou vinutí, ne viny. Já žádám, abych směl...

PŘESEDÁ: Soud napříště přihlédne k vaší žádosti. Nyní však čeká na vaši odpověď.

INŽENÝR: Napříště? *(Sedne si, znovu vstane.)* Porota není úplná. Obhájce opustil jednání. Obžalovaný je mrtev. Rád bych věděl...

ŽALOBCE: Zdá se, že máte jakési pochybnosti, občane porotce!

INŽENÝR *(vzrušeně):* Jsem přesvědčen, že smrt obžalovaného... nemohu uvěřit, že byl zastřelen na útěku...

PŘESEDÁ: Tedy prohlašujete: vinen?

INŽENÝR mlčí.

HOLIČ *(účastně):* Není vám dobře... To ten vzduch tady... *(Jde k oknu.)* Jsme přece všichni lidé. *(Otvírá okno, zaujat.)* Někoho vedou...

Je slyšet těžký pochodový krok.

Ale to je *(zcela ohromen)* to je on... Ten vousatý. Šestý porotce.

INŽENÝR vzhledne ohromeně.

On je zločinec. *(Vítězně INŽENÝROVI.)* Já vám povídal, mně se hned nezdálo... *(Zarazí se, otře si čelo.)* Lepší je nejmenovat. *(Zavírá opět okno.)*

STRÁŽ vstoupí do místnosti a předává *PŘEDSEDOVI* listinu. Zdraví a opět odchází.

PŘEDSEDA *(rozpečetí list):* Soudu byl právě doručen dopis od šestého porotce. *(Čte.)* Vážený soude, přiznávám, že jsem se v náhlém zaslepení a ke škodě své i celého líčení provinil proti jednomyslnosti a čistotě naší spravedlnosti, přiznávám, že nahlodán klamnými pochybnostmi jsem se pokoušel za zády soudu opatřit si důkazy, které by mi umožnily odmítnout nejen odpověď na položenou mi otázku, ale i znevážit průběh celého řízení vlastními otázkami. Lituji, že již patrně nestačím, abych ze všech sil před tváří tribunálu vykřikl své přesvědčení o hanebné vině obžalovaného, a žádám soud, aby přijal můj výrok, který činím ze své nejsvobodnější vůle a který zní: Vinen! Soud zjišťuje, že prohlášení je náležitě opatřeno jak podpisem pana porotce, tak dvou úředních svědků. *(Podává list k nahlédnutí PROKURÁTOROVI.)* Vaše odpověď tedy?

INŽENÝR: Ale vždyť on přece... jak to můžete... *(Zarazí se, rozesměje se hystericky.)* Ovšem že můžete... *(Vystoupí z lavice, jde nejprve k oknu, dojde k věšáku, obřadně si nasadí klobouk, nejde však ke dveřím, vrátí se do lavice, smekne klobouk, ustrne v pozoru s kloboukem v ruce.)* Vinen!

PŘEDSEDA: Děkuji, a teď vy, pane porotce!

ARCHIVÁŘ (*INŽENÝROVI, užasle*): Co jste to učinil, člověče!

PŘESEDÁ: Prosím, občane porotce!

HOLIČ: Pane archiváři, teď jste na řadě vy!

PŘESEDÁ: Nuže, občane porotce, soud čeká už jenom na váš hlas.

ARCHIVÁŘ (*INŽENÝROVI*): Po tom všem, co jste řekl... (*HOLIČI, naléhavě.*) Kam ho to vlastně vedli? (*Rozběhne se k oknu.*) A já chtěl aspoň jednou v životě... (*Soše.*)

PŘESEDÁ: Tak tedy, občane porotce!

ARCHIVÁŘ: Když řeknu ano, jak bych pak mohl... Ne, já nemohu. (*Rozhodí paže jako křížovaný.*) Přibijte si mě! Tady jsou mé ruce. Nevinen!

PŘESEDÁ: Poslední porotce se vyslovil: nevinen.

INŽENÝR (*šeptá*): Bůh ví, co teď bude...

PŘESEDÁ (*klidně*): Tímto se končí porotní řízení ve věci hrdelní Eduarda Ferdinanda. Porota většinou hlasů rozhodla o jeho vině. Stalo se to, čeho se soud nikdy nepřestával obávat. Porota nedosáhla jednomyslnosti. Ale smiřme se. Jsme moudřejší o zkušenost, naše důvěra byla napomenuta nejdůtklivějším způsobem. (*Dojatě.*) Soud nicméně cítí povinnost poděkovat všem těm, kteří vynaložili tak mnoho marné námahy ve své touze, aby spravedlnost nebyla potupena. Na shledanou, občanko a občane porotci. Spravedlnost, jak říkáme my juristé, se nicméně jednou dočká a bude zbásněna! (*Ukloní se, vyjde, za ním ŽALOBCE.*)

HOLIČ: No tak, hlavy vzhůru! Poprava už se stejně konat nebude!

KAPITÁN (*se chvíli dívá pln zášti na ARCHIVÁŘE*): Jsou chvíle, kterých by se člověk radši nechtěl dočkat!

MLÉKAŘKA (*žalostně*): Jak jí můžou říct, že on to udělal, když to přece neudělal?

HOLIČ: Paní, vy se mi pořád nelíbíte. Hlavní věc, že už to máme za sebou! Otevírají, je otevřeno! Zaplatpámbu... Co byste tomu řekli, než se zase všichni rozejdem, kdybysme tak na chvíli – já bych si vás dovolil pozvat na jedno pivo... Anebo ne? Tak teda na shledanou, pánové. Ale já si stejně myslím, že nakonec jsme všichni se ctí obstáli! (*Vyjde.*)

MLÉKAŘKA (*zoufale*): Ale to přece nemůžou, nemůžou jí to říct. (*Vyběhne s pláčem.*)

KAPITÁN si nasadí klobouk a vyjde pln strnulé důstojnosti.

INŽENÝR: Já chtěl protestovat, slyšel jste mě přece, ale potom, já znám tu řeč, ten tón, já vím, jak vznikají takové dopisy! Už je to patnáct roků, co bratr... (*Zarazí se.*) Trvalo to jen tři dny, ale já je pamatuju víc, než co se stalo minulý týden. Kdyby se člověk odvážil aspoň mlčet.

ARCHIVÁŘ: Já vás chápu. Zažil jsem totiž naopak – mlčení. Ne tři dny, spíš těch patnáct let. A ujišťuju vás: netoužím po mlčení. Ať už se se mnou stane cokoliv. Nemám co ztratit, kromě svého hlasu.

INŽENÝR (*jde ke dveřím, ještě jednou se vrátí*): A kdybyste někdy něco potřeboval...

ARCHIVÁŘ odmítavě zavrtí hlavou.

INŽENÝR jde znovu ke dveřím, ohlédne se, jako by čekal, zda se k němu ARCHIVÁŘ nepřipojí.

Neměl byste tu zůstat – sám! *(Vyjde.)*

ARCHIVÁŘ jde k věšáku, bere si svůj plášť a klobouk. PŘESEDÁ vstoupí zadními dveřmi. ARCHIVÁŘ při zvuku dveří sebou prudce trhne, okamžik strnule zírá na PŘESEDU.

PŘESEDÁ *(jde už bez taláru, i on má na sobě plášť; dojde k ARCHIVÁŘI)*: Ještě jste tady, pane kolego? Obvykle lidé odtud spíše chvátají. Anebo jste mi chtěl ještě něco oznámit?

ARCHIVÁŘ *(ohromeně)*: Necítím se být vaším kolegou, pane předsedo!

PŘESEDÁ: Nějaký dotaz nebo námitku? Nepřál jste si tedy položit žádnou otázku?

ARCHIVÁŘ *(stále ohromen)*: Nikoliv, pane předsedo.

PŘESEDÁ: Nezájímá vás třeba, proč jsem přijal ten proces?

ARCHIVÁŘ: Ne, pane předsedo.

PŘESEDÁ: Přidělili mi ho.

ARCHIVÁŘ mlčí.

Myslíte si: mohl to odmítnout. Ovšem. Ale copak tím bych zvládl svůj problém? Určili by jiného. A já bych nikdy nevyslo-

vil to, co přece jen jsem mohl vyslovit, a nevykonat to, co jsem přece jen mohl vykonat. (*Prudce.*) Nic před vámi nebylo zamlčeno! A každý se mohl zcela svobodně vyslovit. (*Čeká.*) Nikdo jiný na mém místě by se neodvážil hovořit o zkrvavených dlaních těch, co skutečně – (*Gesto. Zarazí se.*) Ale nechme toho. Vy se nyní nepochybně cítíte dobře. Možná že povzneseně.

ARCHIVÁŘ: Jsem rád, že jsem odpověděl podle svého svědomí. (*Prudce.*) Že jsem nepotvrdil tu nesmyslnou vinu.

PŘESEDÁ: Ale pane kolego, vy dobře víte, jak málo šlo o vinu toho chudáka.

ARCHIVÁŘ (*prudce*): Otázka zněla –

PŘESEDÁ (*ho gestem zarazí*): Ovšem, zvykli jsme si uklidňovat svědomí. Ale proč jednou za čas, když vše skončí, nenazvat věci pravými jmény? Proč nevstoupit do svobodného světa, kde pouze my sami se ptáme? To osvěží duši, pane kolego. Duši zvolna zmírající na kříži naší služby. (*Znovu ho zarazí gestem.*) Dobře... odmítáte. (*Jde ke dveřím, otevře je, čeká.*) Prosím... (*Užasle.*) Nebo vy nechcete? Lekáte se snad toho, že máte projít branou? Proč? Obstáli jsme přece všichni. Váš hlas přispěl k jistotě naprosté neodvislosti našeho tribunálu. To je hlavní. I když si teď vzpomínám na toho mladíka, co dnes nepřišel. Vzal si zřejmě do hlavy, že když je jeden nevinný, někdo jiný musil zavraždit.

ARCHIVÁŘ se chystá něco namítnout.

Ovšem. Všichni to víme. Vrazi se procházejí mezi námi. Dá se vůbec takhle žít, natož soudit? Ale každá otázka má svůj

čas. A každý z nás jen svoji roli. Tak právě se rodí naše spravedlnost. (*Otevírá dveře skříně, tam nad všemi nástroji visí jeho klobouk.*) Ale to vy přece víte, pane kolego? (*Nasazuje si klobouk.*)

ARCHIVÁŘ: Počkejte! Já chtěl, chtěl jsem označit tu vraždu, tu druhou vraždu. Ale co jsem mohl udělat?

PŘEDSEDA (*ironicky*): Když otázka zněla jinak... Dobrou noc, pane kolego. (*Vychází.*)

ARCHIVÁŘ: Počkejte! (*Křičí.*) Nemohl jsem odpovědět jinak! Mohl jsem leda mlčet... Anebo... (*Odvrací se ode dveří zoufale.*) Nepřidělujeme si přece role, řídíme se všichni zákony, které jsme nevytvořili, a odpovídáme na otázky, které jsme nepoložili! (*Usedá na lavici.*) A co já, co teď já? Kam mám jít? Domů? (*Vstane, zoufale.*) Vrací se porotce, který pomohl vytvořit představu toho nejneodvislejšího sboru! Který se odvážil volat: Zavražděný není vrah. Který tak vážně a odpovědně rokoval o vině nevinného, že si ani nevšiml, jak hraje svoji roli nad mrtvolou. A dívají se. Svět se dívá... Odvěký sen lidstva (*pousměje se*) – spravedlnost... (*Posadí se, dá hlavu do dlaní, po chvíli vzhledne, vášnivě.*) A skuteční vrazi se dál procházejí mezi námi. (*Váhá.*) Odvážit se tak jednou, aspoň jednou položit své vlastní otázky... (*Jako by se chtěl znovu zasmát, ale jeho obličej se sešklebí v nesmírném, bolestném utrpení.*)

Opona.

Ivan Klíma
Porota
Hra o dvou dílech

Edice Drama

Ilustrace na obálce John Schwegel/Shutterstock.com

Redakce Markéta Teuchnerová

Vydala Městská knihovna v Praze
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání
Verze 1.0 z 11. 6. 2021

ISBN 978-80-274-1629-5 (epub)

ISBN 978-80-274-1630-1 (pdf)

ISBN 978-80-274-1631-8 (prc)